

**Nove smjernice u odgoju i obrazovanju
Znanstveni prinosi Dragutina Rosandića**

U okviru V. Dana Šime i Ante Starčevića
Znanstveno-stručni skup s međunarodnim sudjelovanjem

Knjiga sažetaka

Nakladnik
Sveučilište u Zadru
Odjel za nastavničke studije u Gospiću

Za nakladnika

Ante Uglešić

Uredništvo

Anela Nikčević-Milković
Katica Balenović
Jasminka Brala-Mudrovčić
Ana Vivoda

Lektura i korektura

Jasminka Brala-Mudrovčić (hrvatski jezik)
Katica Balenović (engleski jezik)

Naslovna stranica

Silvija Šreter (u okviru kolegija *Likovna radionica I*)

Računalni slog

Zvonimir Adamović

Prijelom i tisak

Grafikart d.o.o.

Naklada

115

ISBN 978-953-331-009-1

CIP-Katalogizacija u publikaciji
Znanstvena knjižnica Zadar

UDK 371(063)(048)

ZNANSTVENO-stručni skup s međunarodnim sudjelovanjem Nove smjernice u odgoju i obrazovanju <i> Znanstveni prinosi Dragutina Rosandića (2015 ; Gospić)

Knjiga sažetaka : u okviru V. Dana Šime i Ante Starčevića / Znanstveno-stručni skup s međunarodnim sudjelovanjem Nove smjernice u odgoju i obrazovanju <i> Znanstveni prinosi Dragutina Rosandića, Gospić, 7. i 8. svibnja 2015. ; <uredništvo Anela Nikčević-Milković ... et al.>. - Zadar : Sveučilište, Odjel za nastavničke studije u Gospiću, 2015. - 101 str. ; 21 cm

Summaries.

ISBN 978-953-331-009-1

141114059

Sveučilište u Zadru
Odjel za nastavničke studije u Gospiću

Nove smjernice u odgoju i obrazovanju Znanstveni prinosi Dragutina Rosandića

u okviru *V. Dana Šime i Ante Starčevića*

Znanstveno-stručni skup s međunarodnim sudjelovanjem

Knjiga sažetaka

Gospić, 7. i 8. svibnja 2015.

PLENARNA IZLAGANJA

Boris Jokić

Institut za društvena istraživanja u Zagrebu
Hrvatska

KURIKULARNA REFORMA – NADA ILI SAMO JOŠ JEDAN (UZALUDAN) POKUŠAJ?

Cjelovita kurikularna reforma: nužnost, prilika ili još jedan neuspješan pokušaj? U predavanju će se predstaviti rezultati empirijskih istraživanja koji ukazuju na potrebu provođenja korjenite reforme hrvatskog sustava odgoja i obrazovanja. Također će biti predstavljene osnovne smjernice trenutne reforme obrazovanja te će se ista dovesti u relaciju s dosadašnjim pokušajima promjena. Predavanje završava problematiziranjem mogućnosti da se hrvatsko obrazovanje i društvo promijeni.

Ključne riječi: kurikularna reforma, mogućnost promjene, empirijska istraživanja

CURRICULUM REFORM – HOPE OR JUST ANOTHER (USELESS) ATTEMPT

Complete curriculum reform: necessity, opportunity or another unsuccessful attempt? The results of empirical research indicating the need for implementation of radical reforms in Croatian education system will be presented in this paper. The paper will also present the basic guidelines of the current educational reforms in relation with previous modifying attempts. Finally, the paper ends with questioning on possibilities for Croatian education and society to be changed.

Key words: curriculum reform, the possibility of change, empirical research

Ante Bežen

Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Hrvatska

DOPRINOS DRAGUTINA ROSANDIĆA ZNANOSTI I OBRAZOVANJU

Dragutin Rosandić istaknuti je stvaralac na području obrazovnih znanosti i nastavne prakse u Hrvatskoj. Glavno područje njegova znanstvenog rada je metodika hrvatskoga jezika. Osnivač je katedre za metodiku hrvatskoga jezika na Filozofskom fakultetu u Zagrebu koja je bila rasadište znanstvenih metodičara hrvatskoga jezika i metodičke znanstvene misli. Voditelj je više magistarskih i doktorskih studija. Napisao je brojne teorijske i praktične metodičke radove iz područja nastave književnosti i jezika u hrvatskim školama te za hrvatsku nastavu u inozemstvu. Njegova je metodička koncepcija u svome nastanku bila ključan zaokret u modernizaciji nastave hrvatskoga jezika te je bila metodički izraz teorije interpretacije u književnosti i suvremenih teorija o jezičnoj strukturi i komunikaciji nazvan *Zagrebačka metodička škola*. Temeljno je njegovo znanstveno djelo *Metodika književnoga odgoja* u dva izdanja. Ima značajne zasluge za unos teorije kurikula u hrvatsko školstvo. U više radova iznio je kritičke stručne opservacije o obrazovnoj politici i razvoju obrazovanja u Hrvatskoj. Začetnik je metodički osmišljenih udžbenika književnosti, osobito za srednje škole. Aktivno je sudjelovao u radu stručnih udruga, državnih tijela zaduženih za obrazovanje te na inozemnim sveučilištima. Pripada mu naziv jednog od utemeljitelja metodike hrvatskoga jezika kao znanstvene discipline, osobito u području književnosti i srednjoškolske nastave.

Ključne riječi: Dragutin Rosandić, metodika hrvatskoga jezika, nova metodička koncepcija, osnivač katedre metodike, metodički osmišljeni udžbenici

CONTRIBUTION OF DRAGUTIN ROSANDIĆ TO SCIENCE AND EDUCATION

Dragutin Rosandić is the renowned creator of the field of educational sciences and teaching practice in Croatia. The main area of his scientific work is methodology of the Croatian language. He is the founder of the Department of methodology of the Croatian language at the Faculty of Philosophy in Zagreb, which was the heart of scientific methodologists of Croatian language and the methodical scientific thought. He is the head of several master's and doctoral studies. He has written numerous theoretical and practical methodical papers in the field of teaching literature and language in Croatian schools and for Croatian classes abroad. His methodical conception in its emergence was the key turning point in the modernization of the Croatian language and was a methodical expression of the theory of interpretation in literature and contemporary theories of language structure and communication called the *methodical school of Zagreb*. The fundamental is his scientific work *Methodology of literary education* in two editions. He has considerable credit for the input of curricula theory in Croatian schools. In several papers he presented his critical expert observations on educational policy and the development of education in Croatia. He is the founder of designed literature textbooks, particularly for high schools. He actively participated in the work of professional associations, state bodies responsible for education and at foreign universities. He is entitled to the name of one of the founders of Croatian language teaching methodology as a scientific discipline, especially in the fields of literature and secondary school classes.

Key words: Dragutin Rosandić, methodology of the Croatian language, new methodical concept, the founder of the Department of methodology, methodically designed textbooks

Adnan Čirgić

Fakultet za crnogorski jezik i književnost u Cetinju
Crna Gora

DOPRINOS HRVATSKIH JEZIKOSLOVACA PROUČAVANJU CRNOGORSKOGA JEZIKA

Autor ovoga referata daje pregled doprinosa hrvatskih jezikoslovaca proučavanju crnogorskoga jezika. Još od sredine 19. stoljeća veliki broj hrvatskih jezikoslovaca dao je značajan doprinos proučavanju crnogorskih pisanih spomenika i proučavanju crnogorskih govora, a od druge polovine 20. stoljeća vodeći hrvatski jezikoslovci uključuju se i u pitanja crnogorskoga standardnog jezika. Taj doprinos posebno je došao do izražaja prilikom usvajanja prvoga oficijelnog *Pravopisa crnogorskoga jezika* i *Gramatike crnogorskoga jezika*.

Ključne riječi: crnogorski jezik, hrvatski jezikoslovci, montenegrizika, kroatistika

CONTRIBUTION OF CROATIAN LINGUISTS TO THE STUDY OF THE MONTENEGRIN LANGUAGE

The author of this paper provides an overview of contribution of Croatian linguists to the study of the Montenegrin language. Ever since the middle of the nineteenth century, a number of Croatian linguists made a significant contribution to the study of Montenegrin written monuments and speech patterns. As of the second half of the twentieth century, the leading Croatian linguists started to get involved in the issues of Montenegrin standard language as well. This contribution was especially visible on the occasion of adoption of the first official Orthography of the Montenegrin Language and the Grammar of the Montenegrin Language.

Key words: Montenegrin language, Croatian linguists, Montenegristics, Croaticistics

Josip Butković

Akademija primijenjenih umjetnosti Sveučilišta u Rijeci
Hrvatska

**OBRAZOVANJE MAGISTARA EDUKACIJE LIKOVNE KULTURE I/ILI
LIKOVNIH UMJETNOSTI U HRVATSKOJ**

U Republici Hrvatskoj obrazovanje magistara edukacije likovne kulture i likovnih umjetnosti izvodi se na četiri visokoškolske umjetničke institucije: Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu, Umjetničkoj akademiji u Osijeku, Umjetničkoj akademiji u Splitu i Akademiji primijenjenih umjetnosti u Rijeci. Na sve se četiri institucije studira po principu 3+2: tri godine preddiplomskog i dvije diplomskog studija. Zajednička svim institucijama je dugogodišnja praksa izvođenja edukacije budućih diplomiranih kadrova temeljem tradicionalnih prostora izučavanja crtanja (crtanje akta i crtanje glave), slikanja, kiparstva i grafike (ponegdje i primijenjene grafike) s jedne strane te sadržaja povijesti (ponegdje i teorije umjetnosti) s druge usvajanih po sličnom principu po kojem se ti sadržaji uče na odsjecima povijesti umjetnosti filozofskih fakulteta. Pedagoške kompetencije stječu se uglavnom na diplomskom studiju uz metodiku likovne kulture, a rjeđe i metodiku povijesti umjetnosti. Studiji likovne edukacije (pred-diplomski i diplomski) kao takvi rijetko su stvarni interes mladih ljudi nadarenih u likovnom području. Većinu njih mami jednostavniji upis i relativno lakše studiranje sličnih, a nikako istih sadržaja koji se studiraju na likovnim akademijama. Interes za studiranjem tih sadržaja gubi na atraktivnosti i činjenicom restriktivne politike države prema takozvanim „odgojnim“ predmetima u osnovnim školama svodeći nastavu umjetnosti na svega jedan sat tjedno. Ustanove pak kroz programe stimuliraju slobodna osobna umjetnička istraživanja često na štetu istraživanja u prostoru likovne edukacije kao primarnog cilja.

Ključne riječi: likovna umjetnost, obrazovanje, sveučilište, osnovna škola

EDUCATION OF MASTERS OF ART EDUCATION IN CROATIA

In Croatia, the education of masters of art education is carried out on four university institutions; Academy of Fine Arts in Zagreb, the Art Academy in Osijek, Split Academy of Arts and the Academy of Applied Arts in Rijeka. All four institutions are offering 3+2 programs, three years of undergraduate and two graduate studies. Common to all institutions is a long-standing practice of educating future graduates on the basis of the traditional area of art study; drawing (figure drawing and head drawing), painting, sculpture and graphics (sometimes even applied graphics) on the one hand and the contents of the history and theory of art on the other, sometimes taught with similar methodology as on art history departments of faculties of philosophy. Pedagogical competences are being acquired mainly at the graduate level through courses of methodology of art education, and less frequently through methodology of art history. Studies of art education (undergraduate and graduate), as such, are rarely the true interest of young talented people. Most of them are attracted by easier entry exam and relatively less difficult mastering of similar, but not equal contents, as in the art academies. The interest in art education is additionally weakened by the restrictive state policy towards the so-called “educational” subjects in primary education by reducing art classes to only one hour a week. Art Academies on the other hand rather stimulate student to personal artistic research, often at the expense of research in the area of art education as the primary goal.

Key words: fine arts, education, university, primary school

1. NOVE SMJERNICE U ODGOJU I OBRAZOVANJU

Promjene u odgojno-obrazovnom sustavu

Ivana Balić

Osnovna škola Milana Begovića u Splitu

Goran Sučić

Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu

Hrvatska

ANALIZA ZASTUPLJENOSTI ELEMENATA TRADICIJSKE KULTURE U UDŽBENICIMA GLAZBENE KULTURE U RAZREDNOJ NASTAVI

Vremenom se Glazbena kultura kao nastavni predmet bezrazložno potpuno marginalizirao, ali u odnosu na broj sati godišnje posjeduje najviše udžbenika, vježbenica, priručnika i neki glazbeni instrument. Analizom udžbenika (zvanične i odobrene literature u osnovnoj školi) različitih izdavača namijenjenih glazbenoj nastavi od prvog do četvrtog razreda (razrednoj nastavi) i analizom Nacionalnog okvirnog kurikulumu (NOK-a) uočena je neusuglašenost bez obzira na potrebnu autonomnost, fleksibilnost i otvoreni model koji stavlja učitelja u aktivnu poziciju kreatora školskog i predmetnog kurikulumu. Uočava se nedovoljna zastupljenost tradicijskih napjeva kao i slušane glazbene literature iz tog područja, kako iz hrvatske kulturne baštine tako i nedostatak primjera ostalih zemalja čime je umanjen značaj razvoja multikulturalnosti. Cilj je ovog rada ukazati na nedostatke udžbenika nastave glazbene kulture u razrednoj nastavi kao nastavnog sredstva niže nastavne tehnologije koja pomalo gubi svoju ulogu u suvremenom odgoju i obrazovanju zbog utjecaja i razvoja tehnologije. U istraživačkom dijelu rada pokušat će se, između ostalog, odgovoriti na pitanja poput „Kolika je zastupljenost elemenata tradicijske kulture u udžbenicima glazbene kulture u razrednoj nastavi?“ s prijedlogom mogućih promjena.

Ključne riječi: tradicija, glazba, odgoj, edukacija

THE ANALYSIS OF ELEMENTS OF TRADITIONAL CULTURE INCORPORATED IN THE MUSIC LESSONS' COURSE BOOKS FOR THE ELEMENTARY SCHOOL

Music lessons have unreasonably become a marginalized school subject during the past years. However, when compared with the number of lessons per year, it is one of the subjects with the biggest number of different course books and other resource books, together with some additional musical instruments. By analysis the course books of different publishers, written for the elementary school (1st – 4th grade), as part of prescribed literature in the elementary schools by the National Curriculum Framework (NCF), discrepancies are to be noticed with regard to the autonomy, flexibility, and the open model which puts the teacher in the position of an active participant in creating school and subject curricula. As a result, the under-representation of the traditional elements regarding the music literature in the area of Croatian cultural heritage, as well as the lack of providing examples from other countries, are noticed, the later showing a poor development of multiculturalism. The aim of this thesis is to point to these under-represented elements in the course books prescribed for the Music lessons in the elementary schools. It appears that this subject has been underestimated due to the impacts and the growing development of technologies. As part of the research, the questions such as: "Are the elements of traditional culture fairly incorporated in the course books prescribed for the Music lessons?" will be answered, and suggestions for a change will be provided as well.

Key words: traditional elements, music, education

Marijana Bičvić

Hochschule der Medien, Stuttgart
Njemačka

ZA PROMJENE U ZAJEDNICI - KLIKNI DVAPUT!

O važnosti medijske edukacije često se govori, ali su pomaci u Hrvatskoj vrlo slabo vidljivi. Osnovnoškolsko obrazovanje još je uvijek statično i kontrolirano, a djecu se ne potiče dovoljno na medijsku kreativnost te „kaotične“ i drugačije izbore. Potrebno je stoga što prije uvoditi promjene u didaktičkom pristupu, unijeti multimedijalnost u sve predmete te omogućiti socijalnu i interaktivnu komunikaciju tijekom nastave. Hrvatski je školski sustav potrebno što prije „reciklirati“ i promijeniti fokus predavanja, a u školama kao ustanovama omogućiti prostor za rad kakav imaju tvrtke poput *Facebooka* i *Googla*. Mediji, Internet i ostala informacijska tehnologija mogu biti dobri alati pri stvaralačkom duhu za sve ostale obrazovne procese koji slijede, a rana medijska edukacija može otvoriti vrata i u svim ostalim segmentima participacije društva pri čemu se može ostvariti kreativna i informacijski aktivna zajednica.

Ključne riječi: zajednica, Internet, mediji, edukacija, osnovna škola

FOR CHANGES IN THE SOCIETY - CLICK TWICE!

On the importance of media education is often talked about, but the positive shifts in Croatia are not visible. Primary school education is still static and controlled and the children are not encouraged enough to be media creative or on “chaotic” and different choices. It is therefore necessary to introduce changes in the didactic approach, implement multimedia in all subjects and enable social and interactive communication during education. Croatian school system should be “recycled” as soon as possible and the focus of the education should be changed. The focus of the change should be that schools and institutions provide the same space for work and education like they have in companies like *Facebook* or *Google*. The media, the Internet and other information technologies can be good tools in developing a creative spirit for all other educational processes that follow. An early media education can open doors in all segments of society and that can create a creative and information active community.

Key words: community, internet, media, education, elementary school

Danko Dujmović

Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci / Hrvatsko muzejsko društvo
Hrvatska

MUZEJSKI PORTAL – SERVIS ZA PLANIRANJE NASTAVE U MUZEJU

Muzejski pedagozi svojim programima (vodstvima, radionicama, predavanjima itd.) nastoje posjetiteljima u muzeju olakšati razumijevanje i prijem informacija i poticati interes za novim znanjima koja su prezentirana putem izložbi ili muzejskih predmeta. U tom kontekstu razumljiva je težnja za što kvalitetnijom i intenzivnijom suradnjom sa školama, odnosno obrazovnim sustavom u cijelosti. Muzeji mogu biti dragocjen partner u nastavnom procesu kao mjesto susreta s originalnim predmetima kao izvorima znanja, ali i mjesta kreativnog izražavanja i učenja kroz iskustvo. Hrvatsko muzejsko društvo osmislilo je projekt Muzejski portal kao *online* katalog edukativnih sadržaja u hrvatskim muzejima koji nastavnicima omogućava brzo, lako i efikasno dolaženje do informacija o radionicama i vodstvima koja bi mogla nadopuniti nastavno građivo, odnosno uz pomoć kojih bi se nastava mogla odraditi u muzeju. Pretraživanje prema ponuđenim parametrima nastavnicima bi trebalo olakšati planiranje posjeta muzeju tijekom školske godine.

Ključne riječi: nastava u muzeju, planiranje, informiranje, muzejska pedagogija, radionice, kreativno učenje, partnerstvo u obrazovanju

MUSEUM PORTAL – A SERVICE FOR PLANNING TEACHING IN THE MUSEUMS

Museum educators with their programmes (guided tours, workshops, lectures etc.) are trying to facilitate the understanding and reception of information to the museum visitors and to encourage their interest in getting new knowledge that is presented by an exhibition or a museum object. In this context, the tendency for better and more intensive cooperation with the schools and the educational system in general is understandable. Museums can be a valuable partner in the teaching process as a place of meeting with the original objects that are the sources of knowledge, but also of creative interpretation and learning through experience. Croatian Museum Society designed the Museum Portal, an *online* catalogue of educational activities in Croatian museums, which enables teachers to quickly, easily and efficiently reach the information about the workshops and the guided tours that could complement the teaching material, or could result with having classes at the museum. The search engine should facilitate teachers the planning of a visit to the museum during the school year.

Key words: classes at museum, planning, information, museum education, workshops, creative learning, partnership in education

Nermina Hadžić

Osnovna škola „Safvet-beg Bašagić“ u Sarajevu
Bosna i Hercegovina

**UTJECAJ SPORTA NA RAZVOJ SAMOPOŠTOVANJA I STAV PREMA SPORTU
U RAZLIČITIM SUSTAVIMA OBRAZOVANJA**

Cilj istraživanja je utvrditi utjecaj bavljenja sportom na stav prema sportu i razvoj samopoštovanja učenika primarnog obrazovanja različitih sustava obrazovanja. Analizirani su rezultati učenika osmogodišnjeg sustava obrazovanja (N=101) i učenika istog uzrasta devetogodišnjeg sustava obrazovanja (N=102). Primijenjeni su instrumenti: Upitnik sociodemografskih podataka koji bliže određuje odabrani uzorak; Upitnik stavova prema sportu za utvrđivanje razlike stavova prema sportu učenika koji se aktivno bave sportom (sportaša) i učenika koji se ne bave sportom ili se sportom bave rekreativno (nesportaša); Coopersmithov upitnik samopoštovanja za utvrđivanje razlike samopoštovanja sportaša i nesportaša. Analiza podataka urađena je u programu SPSS 12.0. (jednosmjerna analiza varijance). Rezultati su pokazali da sportaši oba sustava obrazovanja imaju veće samopoštovanje od nesportaša ($p=0,01$) kao i učenici s boljim uspjehom u školi ($p=0,01$). Sportaši (74%) i nesportaši (71%) pokazuju izrazito pozitivan stav prema sportu, dok se negativan stav prema sportu javlja u većem broju kod nesportaša (29%). Bez obzira na vremenski otklon i na drugi sustav obrazovanja nema statistički značajne razlike u rezultatima između generacija ($p=0,447$, $p=0,476$). Zanimljivo je da su promjene koje je trebao donijeti sustav devetogodišnjeg obrazovanja izostale. Postavlja se pitanje je li zaista došlo do reforme školstva uvođenjem novog sustava ili je to samo prividna promjena sustava?

Ključne riječi: devetogodišnji sustav, osmogodišnji sustav, samopoštovanje, sport, stav

THE INFLUENCE OF SPORTS ENGAGEMENT ON SELF-ESTEEM AND ATTITUDE TOWARDS SPORTS IN DIFFERENT SYSTEMS OF EDUCATION

The aim of the research is to determine the impact of sports on the attitude towards sports and development of self-esteem of students in primary education, in different educational systems. The results of students in the eight-year system of education (N=101), and students the same age but in the nine-year system of education (N=102) were analysed. The following instruments were applied: Questionnaire of socio-demographic data that closely defines the chosen pattern; Questionnaire of attitudes towards sports which should've defined the difference between attitudes towards sports of students that actively pursue (athletes) and students that don't pursue sports, or do sports recreationally (non-athletes); Coopersmiths' questionnaire of self-esteem which should've determined is there a difference between the self-esteem of athletes and non-athletes. The analysis of results was done in the program SPSS 12.0. (Univariate Analysis of Variance). The results showed that athletes of both systems have bigger self-esteem than non-athletes ($p=0,01$) as students with better success in school ($p=0,01$). Athletes (74%) and non-athletes (71%) show exceptionally high attitude towards sports, while a negative attitude towards sports occurs in a bigger number with non-athletes (29%). Regardless on the time deviation and the other system of education, there's no statistically important difference between generations ($p=0,447$, $p=0,476$). It is interesting that the expected changes which should've come with the new system lacked. It raises a question: Was a reform really made with the change of the educational system, or is it just an apparent change of the system?

Key words: attitude, eight-year education, nine-year education, self-esteem, sports

Ljiljana Ilić

Odjel za nastavničke studije u Gospiću Sveučilišta u Zadru
Hrvatska

KONTEKSTUALNI PRISTUP PROCESU NASTAVE I UČENJA

U okviru ovog pristupa, proces nastave se određuje kao socijalno-interakcijski proces uvjetovan i oblikovan različitim kontekstualnim utjecajima unutar i izvan samog procesa nastave i učenja. „Unutarnji“ kontekst čini cjelinu osobnih iskustava, znanja, vještina, kompetencija za učenje, a „vanjski“ se kontekst odnosi na organizacijsko-prostorne i socijalne uvjete, aktivnosti, odnose, uloge. Usklađenost ta dva konteksta osnova su uspješnog učenja i kritičkog promišljanja u unapređivanju kvalitete procesa nastave i učenja.

Ključne riječi: kontekstualni pristup, procesualnost nastave i učenja, kontekst, promišljanje u kontekstu

CONTEXTUAL APPROACH TO TEACHING AND LEARNING PROCESS

Within this approach, the process of teaching is viewed as a socially-interactive process influenced and shaped by a variety of contextual influences within and outside of the teaching and learning process. “Internal” context makes the whole personal experience, knowledge, skills, competencies, learning, and “external” context refers to the organizational and spatial and social conditions, activities, relationships, roles. Compliance of these two contexts is the basis for learning and critical thinking in improving the quality of teaching and learning process.

Key words: contextual approach, processuality of teaching and learning, context, rethinking in context

Darko Lončarić

Anna Novak

Učiteljski fakultet Sveučilišta u Rijeci

Hrvatska

PRILOG VREDNOVANJU UČINAKA PRVE FAZE NTC SUSTAVA UČENJA U PREDŠKOLSKOM ODGOJU

Postojeći programi za poticanje razvoja djeteta i njegove sveukupne dobrobiti razlikuju se u namjeni i brojnim karakteristikama, ali svima je zajednički nedostatak repliciranih evaluacijskih istraživanja kojima bi se potvrdila njihova učinkovitost. Ovaj rad predstavlja prilog formaliziranju instrumentarija i metode vrednovanja učinka prve faze NTC (Nikola Tesla Centar) sustava učenja te utvrđivanju inicijalnih rezultata takvog vrednovanja. Prva faza usmjerena je na stimulaciju razvoja moždanih sinapsi kroz aktivnosti u kojima su dominantne fina i gruba motorika, senzomotorika i akomodacije oka. U istraživanju je sudjelovalo 60-ero djece u dobi od 4 do 7 godina u tri vrtića u kojima postoje skupine koje godinu dana primjenjuju program i usporedive skupine u kojima se program ne primjenjuje. Korištena su tri testa fine motorike te po jedan test krupne motorike i akomodacije oka. Rezultati pokazuju da djeca koja sudjeluju u programu u odnosu na djecu koja ne sudjeluju imaju bolje rezultate samo u testovima fine motorike. U ostalim područjima nisu utvrđene statistički značajne razlike. Analizom metrijskih karakteristika testova pokazalo se da mnogi testovi nemaju zadovoljavajuću razinu osjetljivosti i diskriminativnosti te su prije konačnih zaključaka o učinkovitosti metode potrebna daljnja poboljšanja u metodologiji testiranja. Također, potrebno je ispitati učinke poticanja asocijativnog mišljenja i funkcionalnog znanja na čijoj se stimulaciji temelje druga i treća etapa NTC sustava učenja.

Gljučne riječi: NTC, motorika, senzomotorika, akomodacije oka, predškolska ustanova

CONTRIBUTION TO THE EVALUATION OF EFFECTS OF THE FIRST PHASE OF THE NTC SYSTEM OF LEARNING IN PRESCHOOL EDUCATION

Available programs for encouraging the development of the child and his overall well-being differ in purpose and a number of characteristics, but all share the common lack of replicated evaluation research to confirm their effectiveness. This paper contributes to formalizing instruments and methods of evaluation of the impact of the first phase of NTC (Nikola Tesla Centre) system of learning. It also provides the initial results of such evaluation. The first phase is aimed at stimulating the development of brain synapses through activities related predominantly with fine and gross motor skills, sensory motor skills and eye accommodation. The study included 60 children aged 4-7 years in three kindergartens in which there are groups that participated in the program for a year and comparable children groups in which the program is not applied. We used three tests of fine motor skills, one test of large motor skills, and eye accommodation test. The results show that children who participate in the program compared to children who do not participate have better results only in tests of fine motor skills. In other areas no statistically significant differences were found. The analysis of metric characteristics of tests shows that many tests do not have a satisfactory level of sensitivity and discriminative ability. Before the final conclusions about the effectiveness of NTC, further improvement in the testing methodology is needed. Also, it is necessary to examine the effects of stimulating associative thinking and functional knowledge that are relevant for second and third stage of NTC learning system.

Key words: NTC, motor skills, sensory motor skills, eye accommodation, preschool institution

Damir Marinić

Ida Marinić

Filozofski fakultet Sveučilišta u Osijeku

Hrvatska

IZAZOVI ODGOJA I OBRAZOVANJA U GLOBALNOM DRUŠTVU INTEGRACIJSKO-PROCESNI PRISTUP

U današnje su vrijeme ljudi suočeni s novim izazovima u promjenjivom, kompleksnom društvu, koje je postalo “globalno selo” u svakom smislu riječi – društvenom, političkom i ekonomskom. U takvome društvu “stare” pred-globalne vrijednosti isključujućeg individualizma, isključujućeg osjećaja “prava na”, zanemarujućeg stava prema sugrađanima i naglašavanja individualnog uspjeha potpuno su izgubile svrhu i smisao. Trenutna socijalna i ekonomska stvarnost zahtijeva usvajanje novih vrijednosti i novog načina razmišljanja – vrijednosti koje postoje u svakom globalnom i integralnom sustavu u prirodi. Osim toga, istraživanja su pokazala kako je tehnološki i znanstveni napredak izravno i neizravno učinio velike pomake u načinu na koji nove generacije djece pristupaju, usvajaju i koriste informacije – više integralno nego partikularno, više aktivno nego pasivno i slično. Takvo ponašanje čak je empirijski podržano i od strane spoznaja iz interpersonalne neurobiologije i neuroedukacije. Stoga smo kao obrazovni stručnjaci obvezni odgovoriti na zahtjeve suvremenog društva i novih generacija djece formirajući takav odgojno-obrazovni okvir koji priprema nove generacije na izazove današnjeg svijeta na njima prihvatljiv način (u skladu s njihovim životnim navikama i karakteristikama živčanog sustava). U ovom se radu predlaže novi integracijsko-procesni pristup odgoju i obrazovanju koji je nastao na temelju “dobre prakse” postojećih obrazovnih pristupa i suvremenih spoznaja iz systemske paradigme i znanosti o mrežama, a koji zadovoljava gore navedene zahtjeve društva i novih generacija djece. Osim teorijskih koncepata, u radu će biti prezentirana iskustva i dosadašnji empirijski rezultati istraživanja autora rada, ali i istraživanja drugih autora koji govore u prilog validnosti koncepata obuhvaćenih integracijsko-procesnim pristupom. Naposljetku će se izložiti praktične implikacije integracijsko-procesnog pristupa u nastavi, ali i sustavu škole i obrazovnom sustavu općenito.

Ključne riječi: globalno društvo, integracija, systemski pristup

EDUCATIONAL CHALLENGES IN THE GLOBAL SOCIETY: INTEGRATION-PROCESSING APPROACH

People today are facing new challenges, in a fast-changing, complex society, which has truly become “global village“ in every sense of the word – societal, political and economic. In that society, “old“, pre-global world values of exclusive individualism, exclusive sense of self-entitlement, attitudes of negligence toward fellow citizens, and emphasis on individual achievement, completely lost their sense and purpose. The current social and economic reality requires adapting new values and mind-sets – values that exist in every global and integral system in nature. Besides, research have shown how scientific and technological advances made tremendous changes in a way new generations of children approach, adopt and use information – more integral vs. particular, more active vs. passive, etc. That kind of behaviour is supported by empirical findings in fields of interpersonal neurobiology and neuroeducation. Hence, we as educational experts are obliged to address these demands of global society and new generations, by forming a educational framework which, on one hand, prepares new generations for challenges of the global world, but does it in an appropriate way for them (in balance with their life habits and CNS characteristics). Therefore, in this paper we are presenting a new, integration-processing approach to education, based on “good practice“ of existing educational approaches, but also on the basis of recent findings from system paradigm and network science, which satisfies above stated demands of society and new generations of children. Along with theoretical considerations, we will present experience and current empirical findings from our research, as well as research of other authors supporting validity of concepts included in integration-processing approach. Finally, we will discuss about practical implications of integration-processing approach in classrooms, as well as in the school system and system of education in general.

Key words: global society, integration, systems approach

Josip Miletić

Odjel za kroatistiku i slavistiku Sveučilišta u Zadru
Hrvatska

**PREFERENCIJE UČITELJA RAZREDNE NASTAVE PRI ODABIRU UDŽBENIKA
ZA NASTAVNI PREDMET HRVATSKI JEZIK**

U radu se donose rezultati terenskog istraživanja provedenoga s ciljem utvrđivanja preferencija učitelja razredne nastave pri odabiru udžbenika za nastavni predmet Hrvatski jezik. Kao instrument istraživanja predviđena su četrdeset i tri pitanja zatvorenog tipa i četiri pitanja otvorenog tipa, u kojima su ispitanici samostalno pisali odgovore. Četrdeset i jedno pitanje odnosilo se izravno na udžbeničke zahtjeve i standarde iz udžbeničkog standarda. Anketom se nastojalo ustvrditi koji su zahtjevi i standardi udžbeničkog standarda ocijenjeni kao najvažniji za ocjenjivanje udžbenika po kojem će raditi sa svojim učenicima. Spoznaje do kojih se došlo tijekom istraživanja omogućit će budućim autorima i izdavačima udžbenika za nastavni predmet Hrvatski jezik u nižim razredima osnovne škole izradu kvalitetnijih udžbenika, koji će biti izvor nastave napravljen prema mjeri onih koji se njime služe u učionici.

Gljučne riječi: učitelji razredne nastave, hrvatski jezik, nastavni predmet Hrvatski jezik, udžbenik, odabir udžbenika, ocjenjivanje udžbenika, udžbenički standard.

**THE PREFERENCES OF PRIMARY CLASS TEACHER IN CHOOSING
HANDBOOK FOR THE CROATIAN LANGUAGE SUBJECT**

The paper presents the research results in order to establish the preferences of primary class teachers in choosing the handbook for the Croatian language subject. The research instrument provided the forty-three closed questions and four open-ended questions in which respondents gave self-written answers. Forty-one questions addressed directly of the textbook requirements and standards from the basic textbook standard. The survey tried to establish which requirements and standards of the basic textbook standard was the most important for the assessment of textbooks by which primary class teachers will work with their students. The notions that authors by this paper present will enable future authors and publishers of textbooks for the Croatian language subject in primary schools in creating better quality textbooks, which will be a source of teaching made for primary class teachers.

Key words: primary class teachers, Croatian language, Croatian language subject, textbook, textbook selection, textbook evaluation, textbook standard

Marko Mustapić

Benjamin Perasović

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar u Zagrebu

Hrvatska

KULTURA SJEĆANJA I KOMEMORIRANJE: STAVOVI I ISKUSTVA MLADIH U ZAGREBU

U hrvatskim humanističkim i društvenim znanostima postoje brojne publikacije o suvremenoj povijesti. Međutim, istraživanja doprinosa mladih u izgradnji kulture sjećanja su rijetkost. Ovaj se rad temelji na rezultatima istraživanja provedenih u sklopu velikog komparativnog međunarodnog (FP7) projekta „MYPLACE“ („Memory, Youth, Political Legacy and Civic Engagement“). Podatci su prikupljeni anketnim istraživanjem (jesen 2012.) na reprezentativnom probabilističkom uzorku mladih (16-25 godina) dviju gradskih četvrti u Zagrebu (Podsljemenu i Peščenici) (N = 1217) te polu-strukturiranim intervjuima (proljeće 2013.) poduzorka mladih koji su sudjelovali u anketi (N = 61). Nalazi se odnose na anketna pitanja o procjeni važnosti komemoriranja povijesnih događaja i sudjelovanja u ispitivanim oblicima komemoriranja prošlosti. Također, rezultati se odnose i na iskustva i razumijevanja ove tematike iskazane u intervjuima. Na koncu, fokus je usmjeren na razlike i sličnosti rezultata između više podskupina ispitanika, uključujući i razlike između srednjoškolaca i starijih ispitanika.

Ključne riječi: kultura sjećanja, komemoracija, učenici, mladi, Zagreb

CULTURAL MEMORY AND COMMEMORATION: ATTITUDES AND EXPERIENCES OF YOUTH IN ZAGREB

There are numerous publications on contemporary history in Croatian social science and humanities. However, researches on youth's contribution to construction of cultural memory are very rare. This paper is based on research conducted within large international comparative (FP7) project 'MYPLACE' ('Memory, Youth, Political Legacy and Civic Engagement'). The data were collected by face to face survey (autumn of 2012) on representative probabilistic samples of young persons (16-25 years) on two locations (city districts Podsljeme and Peščenica) in Zgreb (N = 1217), as well as by follow-up semi-structured interviews (spring of 2013) on the subsample of survey's participants (N = 61). Our findings are based on survey questions about importance of, and participation in, commemorations of historic events. Moreover, findings also reflect types of understanding and various experiences regarding this issue, expressed by respondents in the semi-structured interviews. At the end, we will focus our attention on differences and similarities between various sub-groups of respondents, including two different age groups; high school group and older respondents.

Key words: cultural memory, commemorations, pupils, youth, Zagreb

Mirjana Benjak

Marko Ljubešić

Odsjek za kroatistiku Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli
Hrvatska

INTERKULTURALNOST ZAVIČAJNE NASTAVE

Skoro je 50 godina prošlo od pionirskog koraka koji je učinio Tone Peruško izdavši skriptu *Nastava o zavičaju* i namijenivši je studentima tadašnje pulske Pedagoške akademije. Sa sigurnošću se može utvrditi da je taj tekst svojim korelacijsko-integracijskim pristupom različitim odgojno-obrazovnim područjima bio ne samo revolucionarna prekretnica u pristupu ondašnjem školskom programiranju, već se današnjem stručnjaku nameće kao nezaobilazno ishodište primjeni najsuvremenijih teorija odgoja i obrazovanja te se time potvrđuje kao aktualno metodičko štivo. Specifičnost istarskog prostora koji se odlikuje više-kulturalnošću i višejezičnošću te provođenje Peruškova načela zavičajnosti kao da sami od sebe nameću primjenu teorije interkulturalizma u nastavi (istarske) zavičajne književnosti. Zavičajnu književnost pritom treba odrediti i prema tematskoj pripadnosti i prema pripadnosti autorovu rodnom kraju. Upravo takvo određenje prema kojem istarsku književnost čine sva djela koja obrađuju temu istarskog zavičaja, bez obzira na različite jezike i njihove dijalektalne idio-me, otvara nebrojene mogućnosti školske interpretacije na tragu promicanja teorije interkulturalizma. Metodički modeli interpretacije istarskih književnih ostvarenja, čije je oblikovanje utemeljeno na načelu zavičajnosti, suvremenim metodičkim sustavima i međupredmetnim korelacijsko-integracijskim vezama, afirmiraju nove oblike kulturne komunikacije u višekulturnoj i višejezičnoj sredini te predstavljaju značajan korak ka uspostavljanju suvremene, europske paradigme književnog odgoja i obrazovanja.

Ključne riječi: načelo zavičajnosti, (istarska) zavičajna književnost, teorija interkulturalizma

INTERCULTURALISM IN HOMELAND LITERATURE

It's almost 50 years since the pioneering step who did Tone Peruško issuing a script named *Homeland teaching*, for students at the Pula Pedagogy Academy. With confidence we can determine that the text, with his correlation and integration approach to various educational areas, was not only a revolutionary turning point in the approach to the school programming at the time, but also it is imposed to today's experts as an inevitable starting point of application of the most modern theory of education, thereby confirming a current methodical conception. The specificity of the Istrian area, which is characterized by multiculturalism and multilingualism, and the implementation of the Peruško's homeland principle impose the application of the theory of interculturalism in teaching (Istrian) homeland literature. First of all, homeland literature must be determined regarding to the thematic affiliation and belonging to the author's homeland. Such designation, according to which the Istrian literature is made from all the works that deal with the topic of Istrian homeland, regardless of the different languages and their dialectal idioms, provides numerous opportunities of school interpretation along the lines of promoting interculturalism theory. Methodological models of interpretation Istrian literary works, whose forming is based on the homeland principle, contemporary methodical systems and inter-correlation-integration ties, are on the way to affirm new forms of cultural communication in a multicultural and multilingual ambience representing a significant step towards establishing a modern, European paradigm of literary education.

Key words: homeland principle, (Istrian) homeland literature, theory of interculturalism

Anela Nikčević-Milković

Danijela Brđanin

Odjel za nastavničke studije u Gospiću Sveučilišta u Zadru
Hrvatska

SAMOREGULACIJA UČENJA U OBRAZOVNIM PODRUČJIMA PISANJA, ČITANJA I MATEMATIKE

Suvremeno obrazovanje paradigmu usmjerenu na nastavnika ili realizaciju programa nastave preusmjerilo je na učenika, odnosno njegove kompetencije s kojima izlazi na pojedinoj razini obrazovanja. S obzirom da suvremeni društveni kontekst traži permanentno, cjeloživotno stjecanje kompetencija (a ne samo tijekom obrazovanja), efikasno učenje je postalo temelj njihova stjecanja. S druge strane, ljudski kapital koji upravo čine pojedinci s dobro izgrađenim i uporabnim kompetencijama temelj je bogatstva i učinkovitosti pojedinog društva. U psihologiji obrazovanja „učiti kako učiti“ poznato je kao konstrukt samoregulacije učenja. Pintrich (2001.) samoregulaciju učenja definira kao aktivan konstruktivan proces zbog kojeg učenici postavljaju ciljeve svog učenja, a potom pokušavaju pratiti, regulirati i kontrolirati svoju kogniciju, motivaciju i ponašanje vođeni i/ili ograničeni tim ciljevima te kontekstualnim (okolnim) činiteljima u kojima se učenje odvija. Učenje nije nešto što se učeniku događa, već on/ona njime aktivno upravlja. Niz istraživanja pokazuje da se samoregulacijske procese može poučavati (vježbati) što utječe na povećanje učenikove motivacije i u konačnici na povećanje njegovih postignuća. U mnogim školama principi samoregulacije učenja implementiraju se u mnoge školske intervencijske programe koji za cilj imaju pomoći učenicima da poboljšaju svoje učenje. Recentna istraživanja u ovom području pokazuju da se samoregulacijski procesi, kao i principi implementacije samoregulacije, djelomično razlikuju ovisno o obrazovnom području u kojem se odvijaju. Zato se danas samoregulacija, osim općenito istražuje i uže, u temeljnim obrazovnim područjima pisanja, čitanja i matematike. U istraživačkom će se dijelu ovoga rada kvalitativnom analizom istražiti i pokušati integrirati rezultati i preporuke postojećih istraživanja i teorijskih razmatranja samoregulacije učenja u temeljnim obrazovnim područjima pisanja, čitanja i matematike u hrvatskom znanstvenom i obrazovnom kontekstu.

Ključne riječi: samoregulacija učenja, temeljna obrazovna područja (pisanje, čitanje, matematika), kvalitativna analiza istraživanja

SELF-REGULATION OF LEARNING IN EDUCATIONAL AREAS OF WRITING, READING AND MATHEMATICS

Contemporary education paradigm aimed at teachers and implementation of the program of teaching is redirected to the student, i.e. his/her competences gained at each level of education. Since contemporary social context requires a permanent, lifelong acquisition of competences (and not only during education), effective learning has become the basis of their acquisition. On the other hand, human capital, which just consists of individuals with a well-constructed and applied competence, is the foundation of wealth and efficiency of a society. In psychology of education “learning to learn” is known as a construct of self-regulated learning. Pintrich (2001) self-regulation of learning defines as an active, constructive process by which students set goals of their learning, and then try to monitor, regulate and control their cognition, motivation and behaviour, guided and / or limited to those goals and contextual (surrounding) factors where learning takes place. Learning is not something that happens to a student, but he / she is under active management. A number of studies have shown that the self-regulatory processes can be taught (practiced) what affects the increase of the student’s motivation and ultimately increases his/her achievements. In many schools the principles of self-regulated learning are also being implemented in many school intervention programs with the aim to help students to improve their learning. Recent research in this area shows that the self-regulatory processes, as well as the principles of implementation of self-regulation partly differ, depending on the educational field in which they take place. Hence the self-regulation in addition generally narrower and explores the basic educational areas of writing, reading and mathematics. In the research part of this study, in qualitative analysis, we will explore and try to integrate the findings and recommendations of existing research and theoretical considerations of self-regulation of learning in fundamental areas of education (writing, reading and mathematics) in the Croatian scientific and educational context.

Key words: self-regulated learning, basic educational areas (writing, reading and mathematics), qualitative analysis research

Anela Serdar Pašalić

Gimnazija Gospić u Gospiću

Hrvatska

SUVREMENE STRATEGIJE UČENJA I POUČAVANJA HRVATSKOGA JEZIKA

U radu se govori o promjeni strategija učenja i poučavanja u predmetu Hrvatski jezik, posebice u srednjoj školi. Govori se o ciljevima odgojno-obrazovnog procesa, nastavniku i znanju, o temeljnim nastavničkim kompetencijama, uvođenju novih metoda poučavanja, vrstama poučavanja, stilovima poučavanja i razumijevanju aktivne nastavne metode. Spomenute sastavnice bit će objašnjene na teorijskoj i praktičnoj razini koja će se prije svega odnositi na primjere dobre prakse u nastavi hrvatskoga jezika s ciljem unaprjeđenja nastave materinskog jezika u srednjoškolskom obrazovanju. Uvažavajući *Nacionalni okvirni kurikulum*, *Predmetni kurikulum (Hrvatskoga jezika)*, *Nastavne planove i programe* i *Ispitne kataloge s propisanim obrazovnim ishodima za polaganje Državne mature*, vrijedno je i važno uvoditi nove načine kako učenja tako i poučavanja.

Ključne riječi: Hrvatski jezik, učenje, poučavanje, strategije

**CONTEMPORARY STRATEGIES IN THE CROATIAN LANGUAGE
LEARNING AND TEACHING**

The paper deals with the change of teaching and learning strategies in the Croatian language, especially in high schools. We talk about the goals of the educational process, the teacher and the knowledge about the basic teaching competencies, the introduction of new teaching methods, types of teaching styles of teaching and understanding of active teaching methods. Mentioned constituents will be explained on a theoretical and practical level that will primarily relate to the examples of good practice in teaching the Croatian language with the aim of improving the teaching of the mother tongue in secondary education. Taking into account the national framework curriculum, subject curriculum (Croatian language), Curricula and test catalogues with the prescribed learning outcomes for taking the state graduation, it is valuable and important to introduce new ways of learning and teaching.

Key words: Croatian language, learning, teaching, strategies

Draženko Tomić

Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu - Odsjek u Čakovcu
Hrvatska

**ODGOJNO-OBRAZOVNA PARADIGMA U DJELU MILANA POLIĆA -
FILOZOFSKA OSTAVŠTINA ZA BUDUĆNOST**

Milan Polić (Zagreb, 1946.) vodeći je hrvatski filozof i teoretičar odgoja. U uvodnom dijelu ovoga članka istražuju se Polićevi nazori o filozofiji odgoja koja ima zadatak na teorijskoj osnovi kritički promišljati bit odgoja kako bi otvorila nove mogućnosti pedagoškog djelovanja, ali i prevenirala pokušaje zlorabljenja (manipulacije) odgoja. Njegova je misao kako je i pedagogija zapravo filozofija odgoja na djelu pa je svaki pedagog i filozof. Polić se ograđuje od toga da bi filozofija odgoja pretendirala pedagogiji kao općoj znanosti o odgoju, da teži oduzimanju odgoja kao njena predmeta: filozofija odgoja je u konačnici (samo) filozofija, dakle, kritičko propitkivanje. S druge strane upozorava, i to je njegova ključna misao, da pedagogija kad pretendira postati i normativna znanost o odgoju nastupa kao znanstveni privid vladajuće ideologije. U poglavlju o odgoju polazimo od temeljne činjenice kako je ljudska priroda odgojiva i kulturabilna. Odgoj je svjesna, namjerna i svrhovita djelatnost određena nekim životnim vrijednostima prema kojima se čovjek djelujući upravlja. Za Polića je presudno to da istinski odgoj njeguje i razvija čovjekove stvaralačke mogućnosti, ali i to da je odgoj uzajamni proces u kojem odgajatelj odgojem posredno stvara i uvjete vlastitog razvitka. Temeljna bi stvar u promišljanju odnosa odgoja i obrazovanja bila ova: odvajanjem vrednota od znanja (odgojne namjere od obrazovnog sadržaja) znanje potpuno zastire svoje vrijednosno podrijetlo, vrijednosne implikacije i spoznajnu osnovu pa kao takvo potvrdu traži i nalazi u autoritetu kojim je posredovano. S druge strane, apsolutiziranjem samo nekih vrednota suzbija se stvaralačka raznolikost i zapriječuje mogućnost postati nešto drugo. U poglavlju o manipulaciji u odgoju otkriva se Polićeva misao da se odgoj ukoliko nije stvaralačko sudjelovanje (komunikacija koja uvažava potrebe odgojenika) pretvara u zlorabljenje (manipulaciju). Zlorabljenje je zapravo funkcionalna prilagodba predmeta zlorabljenja ("odgojenika"), jednosmjerna obrada koja ne ide za optimalnim zadovoljenjem odgojenikovih i odgajateljevih potreba. Upravo se demokratske vlasti prepoznaju po odgoju, a nedemokratske po zlorabljenju i ideološkoj indoktrinaciji.

Ključne riječi: Milan Polić, filozofija odgoja, pedagogija, odgoj, obrazovanje, odgojna manipulacija

EDUCATIONAL PARADIGM IN THE WORK OF MILAN POLIĆ - PHILOSOPHY FOR THE FUTURE

Milan Polić (Zagreb, 1946 -) is a leading Croatian philosopher, educational theorist. In the introductory part of this article we will explore Polić's attitudes about the philosophy of education: its task is to view the theoretical basis of critical thinking origins of education. In order open to up new possibilities for pedagogical activities, but also to prevent attempts to manipulate education. Pedagogy is the philosophy of education in action, says Polić, and every teacher is a philosopher. He does not want to say that philosophy of education pedagogy wants to take away its subject (education): philosophy of education is in the end only a philosophy, and therefore, only a critical looks at the same. On the other hand, and this is his hey thought, when pedagogy aspires to become a normative science of education it acts a research instrument for an ideology. In the chapter on upbringing we start from the basic fact that human nature can be brought up and cultivated. Education is a conscious, deliberate and purposeful action. It is determined by some life values. Polić says that true education cultivates and develops man's creative possibilities. It is a reciprocal process in which the teacher through upbringing indirectly creates the conditions of its own development. A fundamental issue in reflecting on the relationship of upbringing and education is this: separation of values and knowledge (educational intentions and educational content) knowledge hides its original value, value implications cognitive bases. It then searches for and finds confirmation in an authority, usually the authorities. On the other hand, when some values are absolute they stop creative variety, and hinder its possibilities to become something else. In the last chapter of this article we see how Polić says: If education is not creative participation, if education is not the communication that takes into account the needs of children, then education is manipulation. Manipulation is actually the functional adjustment of sue misuse of items. It's a one-way process that does not meet the optimal satisfaction of needs. Democratic authorities are recognized by their upbringing and nondemocratic by its abuse and ideological indoctrination.

Key words: Milan Polić, philosophy of education, pedagogy, education, educational manipulation

Julijana Zrno

Škola za modu i dizajn u Zagrebu

Hrvatska

PROMJENE U OBRAZOVANJU STRUKOVNIH NASTAVNIKA

Reforma europskog sustava obrazovanja započeta 90-ih godina prošloga stoljeća obilježena je novom koncepcijom nastavničke profesije u kontekstu ekonomskih, socijalnih i političkih promjena te strategija razvoja Europske unije. Ta koncepcija mijenja ulogu, kompetencije, obrazovanje i usavršavanje nastavnika. Imajući u vidu da je suvremeni nastavnik organizator i voditelj nastavnog procesa, koordinator i mentor, motivator i da je njegova primarna uloga učenicima biti od pomoći u razvoju svih njihovih fizičkih i psihičkih potencijala i pomagati im u dostizanju individualnog maksimuma kao i permanentno se profesionalno usavršavati kako bi što bolje udovoljio zahtjevima društva, te da je struka ukupnost teorije i prakse u bavljenju nekim područjem znanja, praktičnog rada ili obavljanja složenijeg radnog procesa, može se zaključiti da je neophodno osigurati odgovarajuću izobrazbu i kontinuirano usavršavanje strukovnih nastavnika u pedagoško-didaktičkom i strukovnom području. Europski sustavi izobrazbe nastavnika strukovnih predmeta razlikuju se od jedne do druge države, ne postoji jedinstven obrazovni model, ali su obrazovni standardi usklađeni. Sustavi nastavničkog obrazovanja u razvijenim zemljama temelje se na koncepciji cjeloživotnog učenja. Sastoje se od početnog obrazovanja (Initial Teacher Education) i trajnog daljnjeg usavršavanja učitelja (In-service Teacher Training).

Ključne riječi: obrazovanje strukovnih nastavnika, sekundarno obrazovanje, strukovni nastavnik, strukovno obrazovanje

CHANGES IN THE EDUCATION OF VOCATIONAL TEACHERS

The reform of the European system of education began in the 90s of the last century was marked by a new conception of the teaching profession in the context of economic, social and political change and development strategy of the European Union. This concept is changing the role, competence, education and training of teachers. Bearing in mind that the contemporary teacher is organizer and manager of the teaching process, the coordinator and mentor, motivator, and that its primary role of students to be helpful in the development of their physical and mental potential and assist them in achieving the individual maximum and permanently professional improve, in order to better meet the demands of society, and that the profession totality of theory and practice in dealing with any field of knowledge, practical work or performing complex work process, it can be concluded that it is necessary to provide adequate training and continuous training of VET teachers in pedagogical and didactic but the vocational area. European systems of teacher training vocational subjects vary from one country to another. There is no single model of education, but the educational standards compliant. Systems of teacher education in developed countries are based on the concept of lifelong learning. They consist of initial education and permanent training of teachers.

Key words: education of vocational teachers, secondary education, vocational teacher, vocational education

1. NOVE SMJERNICE U ODGOJU I OBRAZOVANJU

Komunikacijske kompetencije u školi

Jezični dodiri u kontekstu globalizacije

Katica Balenović

Odjel za nastavničke studije u Gospiću Sveučilišta u Zadru

Slađana Čuljat

Veleučilište „Nikola Tesla“ u Gospiću

Hrvatska

FONOLOŠKA I SEMANTIČKA ANALIZA UPORABE ANGLIZAMA U SVAKODNEVNOJ KOMUNIKACIJI

Utjecaj engleskoga jezika kao sredstva globalne komunikacije na hrvatski vidljiv je na svim jezičnim razinama, između ostalog i u sve češćoj uporabi anglizama u svakodnevnom životu. Najčešće korišteni anglizmi u ovome su radu fonološki i semantički analizirani. Istraživanje je provedeno metodom anketnog upitnika među studentskom i populacijom odraslih zaposlenih ljudi na području grada Gospića. Cilj je ovoga rada istražiti učestalost uporabe anglizama u svakodnevnoj komunikaciji uzevši u obzir spomenute dobne skupine te izgovor i razumijevanje značenja istih. Polazi se od pretpostavke kako mlađa populacija češće koristi, razumije i izgovara anglizme prilagođene engleskom fonetskom sustavu za razliku od odraslih ispitanika čiji je izgovor u skladu s pravilima hrvatskoga standardnog jezika. Rezultati istraživanja statistički su obrađeni i potvrđuju polaznu hipotezu.

Ključne riječi: engleski jezik, hrvatski jezik, anglizmi

PHONOLOGICAL AND SEMANTIC ANALYSIS OF THE USE OF ANGLICISMS IN EVERYDAY COMMUNICATION

The influence of the English language, as a means of global communication, on the Croatian language is evident at all language levels, among other in more frequent use of anglicisms in everyday life. In this paper, the most frequently used anglicisms were analysed both phonetically and semantically. The research was carried out via a questionnaire among the students and older employees in the city of Gospić. The objective of the paper is to explore the frequency of the use of anglicisms in everyday communication by taking into account the age group, pronunciation and understanding the meanings of the anglicisms. It is assumed that younger population more frequently uses, understands and pronounces the anglicisms adjusted to the English phonetic system, in contrast with the older examinees whose pronunciation is in accordance with the rules of the Croatian Standard Language. The results of the research were statistically analysed and confirm the initial hypothesis.

Keywords: English language, Croatian language, anglicisms

Sonja Kovačević

Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu

Nevenka Maras

Kineziološki fakultet Sveučilišta u Splitu

Hrvatska

SOKRAT KAO IDEALNI ODGOJITELJ

Odgojitelj, u punom smislu te riječi, je dosljedan te primjerom pokazuje poželjne oblike ponašanja u najvećoj mogućoj mjeri što nas dovodi do Sokrata kao ostvarenja ovog ideala. Sokrat je kroz dijalošku komunikaciju nastojao osloboditi ljude neznanja jer samo tako oslobođeni sposobni smo donositi kvalitetne odluke na vlastitu korist i korist zajednice kojoj pripadamo. Koristeći ironiju i majeutiku kao metode rada s ciljem poticanja kritičkog mišljenja i oslobađanja od krivih pretpostavki i dovođenja sugovornika do iznalaženja kvalitetnog rješenja svojeg problema, krajnji cilj njegova poučavanja bilo je ostvarivanje kvalitetnog i sretnog života ispunjenog vrlinama što je i danas cilj svakog odgojnog i obrazovnog procesa. Sokratov proces odgoja polazi iznutra upućujući odgojenika da razmišlja o samome sebi i kvalitetnim promišljanjem iznjedri odluke koje su na dobrobit pojedinca i društva. Divergentno mišljenje je ideal kojemu je Sokrat težio smatrajući da svaki problem ima više mogućih prihvatljivih rješenja. Njegovo poimanje odgoja kao diskretno vodstvo u kojem se odgojenik usmjerava ka spoznaji dobra i usvajanju stavova u skladu s društvenim vrijednostima ideal je koji i danas valja ostvarivati pri čemu odgoj nije proces prisile nego oslobođenja. Oslobođenje čovjeka za dobro, istinu i iznad svega – za ljubav.

Ključne riječi: Sokrat, idealni odgojitelj, filozofija odgoja, vrline, odgoj za slobodu

SOCRATES AS THE IDEAL EDUCATOR

Educator in every sense of the word is a consistent person who shows by example the desired forms of behaviour which brings us to Socrates as the fulfilment of this ideal. Socrates used dialogue communication in an effort to free people from ignorance. He believed that only those who are free are capable of making quality decisions on their own behalf, as well as on the behalf of the community they belong to. Using irony and maieutics, his well-known methods for inducing critical thinking, the final aim of Socrates' teaching was to educate and stimulate people to live a happy and quality life filled with virtues - the aim of any educational process still today. Socrates' educational process starts from within guiding the pupil to think about himself and through the process, make decisions which are in the best interest of the person and the society. Divergent thinking was an ideal to which Socrates strived as he believed that every problem has more than one possible solution. His understanding of education as discrete guidance, in which the pupil is guided towards cognition of good and evil, in accordance with the social values, is an ideal which still today should be realised. Education is not and should not be a process of coercion, but one of liberation - liberation of the individual for good, for truth and above all – for love.

Key words: Socrates, ideal educator, philosophy of education, virtues, education for freedom

Zdravka Krpina

Zagreb

Hrvatska

HRVATSKI (MATERINSKI) JEZIK KAO DRUGI JEZIK U ITALIJI

Nastava hrvatskoga jezika u Italiji započinje tek 1997. godine otvaranjem prve hrvatske dopunske škole u Rimu, nakon koje se otvara i u Trstu. Ta vrsta škole razlikuje se od nastave u postojećim školama u Mundimitru i Kruču u Moliseu, gdje je priznata hrvatska manjina. Rad razrađuje probleme oko osnivanja i otvaranja rimske škole koja djeluje i u današnje vrijeme, oblikovanja nastavnog programa, formiranja razreda (heterogenih nastavnih zajednica) te političkog značenja takve škole. Središnji dio rada bavi se najproblematičnijim početnim zadaćama kako u predškolskoj tako i školskoj dobi, načinom kako se na njih reagiralo i kako su bili rješavani u praksi: problemom izgovora suglasničkih skupina, abecedom tijela (slova oblikovana pokretima ili pozicijom tijela) i motivacijom (emocionalnom angažiranošću nastavnika). Problematizira se i suradnja s institucijama i teškoće vezane uz ostvarivanje te suradnje. U nastavku rasprave uspoređuje se svrha dopunske nastave u prošlosti i u današnje vrijeme. Promišljajući o tome je li se osnovna svrha dopunskog školovanja promijenila, nudi se idejno rješenje za obuhvaćanje nastavom većeg broja polaznika kroz nastavu „na daljinu“ sa zajedničkim predavačem za sve polaznike na jednom jezičnom (talijanskom) području. Zaključno se navode praktične koristi takva rješenja (financijska ušteda, povećanje broja polaznika, ušteda vremena) i koristi za sam hrvatski kulturni i jezični identitet, a promišljaju se i mogućnosti za način kojim bi se mogla verificirati takva vrsta nastave pravovaljanom svjedodžbom.

Ključne riječi: nastava, dopunska škola, hrvatski jezik, Italija, nacionalni identitet

CROATIAN (MOTHER TONGUE) AS THE SECOND LANGUAGE IN ITALY

Teaching in the Croatian language in Italy only began in 1997, when the Croatian supplementary school opened, at first in Rome, then in Trieste. Both schools differ from the pre-existent schools in Mundimitar and Kruč in the Molise region, home of a Croatian ethnic minority with pertaining minority rights. This paper presents an analysis of issues concerning the beginnings of Roman school, still active to this day (curriculum, classification of pupils), as well as the analysis of its political significance. Central part of the paper deals with solving the most difficult tasks concerning preschool as well as various school groups: the consonant clusters articulation, the body alphabet (letters shaped by body movements and postures), the teacher's motivation, etc. After that, comparison between the supplementary tuition goals in the past and in the present is followed. Considering that the main purpose of supplementary tuition may have changed over the past years, there might be a way to enrol more children in the educational process: distance education with one teacher for all the pupils living in a certain region/language area (in this case, Italy). This solution could offer numerous advantages: significant cut in costs, increasing number of pupils, saving time. Thus, it could be beneficial for the Croatian cultural and national identity.

Key words: teaching, supplementary tuition, Croatian language, Italy, national identity

Krunoslav Mikulan

Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu - Odsjek u Čakovcu
Hrvatska

Vladimir Legac

Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu - Odsjek u Čakovcu
Hrvatska

Zsivkó Gorjánác

Eötvös József Főiskola, Baja
Mađarska

**RAZLIKE U PERCEPCIJI ČITANJA KNJIŽEVNOGA TEKSTA U PRIJEVODU S
ENGLESKOGA NA HRVATSKI I MAĐARSKI JEZIK**

Rad će prikazati rezultate istraživanja gledišta u slobodnom neupravnom diskursu i način na koji ga neizvorni govornici engleskoga kao stranog jezika identificiraju u procesu čitanja te utjecaj prevoditelja na percepciju teksta. Tekst upotrijebljen za istraživanje bit će ulomak iz romana *Ponos i predrasude* Jane Austen. Istraživanje će se provesti na četiri skupine ispitanika: dvije skupine od 40 izvornih govornika hrvatskoga jezika (studenata Učiteljskoga fakulteta u Zagrebu) i dvije skupine od 40 izvornih govornika mađarskoga jezika (studenata fakulteta Eötvös József Főiskola iz Baje u Mađarskoj). Posebna pozornost posvetit će se dvama različitim inačicama prijevoda s engleskoga na hrvatski i mađarski jezik. Analizirat će se sljedeći problemi: 1) čuju li čitatelji „dvostruki glas“ kad čitaju ulomke slobodnog neupravnog diskursa; 2) koji konteksti utječu na identifikaciju gledišta; 3) ima li razlika između rezultata dobivenih između izvornih govornika hrvatskoga i mađarskoga jezika koji čitaju isti tekst u dva različita prijevoda i 4) jesu li prevoditelji na bilo koji način utjecali na percepciju čitatelja.

Ključne riječi: slobodni neupravni diskurs, čitanje, dvostruki glas, izvorni govornici hrvatskoga i mađarskoga jezika, uloga prevoditelja

DIFFERENCES IN PERCEPTION OF READING AN ENGLISH LITERARY TEXT TRANSLATED INTO CROATIAN AND HUNGARIAN

The paper will present results of a research study dealing with point of view in free indirect discourse and how it is identified during the reading process by non-native speakers as well as to the role of translators in influencing the reader to accept a particular point of view. The text for the experiment will be from Jane Austen's *Pride and Prejudice*. The experiment will be carried out on four groups of participants: 80 (two groups of 40) university students and native speakers of Hungarian studying to become elementary school teachers teaching all the core subjects and 80 (two groups of 40) university students and native speakers of Croatian studying to become elementary school teachers teaching all the core subjects. Special attention will be given to two different versions of the translation from English into Croatian and Hungarian. Five research questions will be analysed: 1) do readers hear a 'dual voice' when reading passages of free indirect discourse; 2) what kind of 'contexts' influence the identification of point of view; 3) are there any differences in the results obtained between speakers of two different languages (Croatian and Hungarian) and 4) have the translators influenced the readers of the translation in any way.

Key words: free indirect discourse, reading, dual voice, native speakers of Croatian and Hungarian, role of the translator

Emilija Reljac Fajs

Ester Vidović

Učiteljski fakultet Sveučilišta u Rijeci

Hrvatska

JEZIČNI OSJEĆAJ U NASTAVI HRVATSKOGA I ENGLESKOGA JEZIKA

U nastavi jezika u osnovnoj školi i nekad i danas naglašena je spoznaja dok su osjećaji zanemareni. Lingvisti su davno utvrdili da riječ kao jedinica jezika ima dvije temeljne vrijednosti: spoznajnu i osjećajnu. Vrhunski metodičari u svojim teorijama ističu načelo jezičnoga osjećaja kao polazišno u svakoj jezičnoj nastavi, a poglavito u ranom jezičnom odgoju i obrazovanju. Poznato je da dijete materinski jezik usvaja temeljem osobnog osjećaja. Umjetnik riječi svoj jezik razvija do savršenstva samo ako posjeduje istančani jezični osjećaj. Suvremena osnovnoškolska nastava standardnoga hrvatskog i stranog jezika postupno uvodi komunikacijski model učenja koji uvažava uz spoznajnu i osjećajnu stranu učenika. Taj model jezične nastave, temeljen na humanističkoj edukaciji, dokazano doprinosi i jezičnom stvaralaštvu i individualnosti učenika.

Cljučne riječi: jezični osjećaj, komunikacijska nastava, stvaralaštvo i individualnost učenika

LANGUAGE AND EMOTIONS IN CROATIAN AND ENGLISH LESSONS

In language classes in our primary schools, emphasis continues to be placed on cognition, while feelings remain neglected. Linguists have long ago ascertained that a word, as a basic unit of language, possesses two fundamental values: cognitive value and emotional value. The most eminent methodologists of today stress that the feeling for language should be the starting point of language lessons, particularly for language lessons in early education. It is well-known that children acquire their mother tongues through personal feelings. Likewise, artists develop their style to perfection only if they possess an acute feeling for language. Contemporary primary school lessons of the standard Croatian language and the English language are gradually introducing a communication model of learning that, alongside pupils' cognition, also validates their emotions. Language classes based on this type of humanistic education have been proven to contribute to both the linguistic creativity and the individuality of pupils.

Key words: linguistic sense, communication classes, creativity and individuality of pupils

JercaVogel

Filozofski fakultet Sveučilišta u Ljubljani
Slovenija

REFLEKSIJA O NEKIM DIDAKTIČNIM NAČELIMA NASTAVE PRVOG JEZIKA

Za jednakopravnu i potpunu suradnju pojedinca u današnjem društvu nije više dovoljna funkcionalna komunikacijska kompetencija u prvom jeziku, već je sve više potrebna kritična koja se temeljni na jezičnoj i kulturnoj savjesti. U okviru didaktike prvog jezika, čini se da je neophodno ponovno promišljanje o nekim temeljnim načelima. Načelo cjelovitosti, koje se prvenstveno uvažava kroz razvijanje svih djelatnosti sporazumijevanja (receptije, produkcije i interakcije) te kroz sve elemente jezične komunikacijske kompetencije (lingvističke, sociolingvističke i pragmatične), moralo bi također obuhvatiti uvažavanje različitih dimenzija (kognitivne, emotivno-evaluativne te dimenzije aktivnosti) i ulogu jezika (komunikacijske, identifikacijske, socijalne i sistemske). Osim uključivanja u neposredni kontekst, načelo kontekstualizacije moralo bi poticati interes učenika za društvenu/kulturnu ulogu i njihovo identificiranje u takvoj ulozi, što bi omogućilo razumijevanje različitih perspektiva, uključivši kulturne vrijednosti i tradiciju. Jedno od temeljnih načela moralo bi također predstavljati načelo metakognicije, to jest usmjeravanje učenika u refleksiju o vlastitoj ili tuđoj jezičnoj djelatnosti na temelju lingvističkog, sociolingvističkog, pragmatičkog, kulturnog i društvenog znanja te argumentiranje stajališta u okviru važećih kriterija. S obzirom na utvrđeno, u zaključku se postavlja pitanje treba li načela jezične i književne nastave odvojeno razmatrati ili pak uvažavati njihovu međusobnu povezanost.

Ključne riječi: nastava prvog jezika, kritična komunikacijska kompetencija, didaktična načela, načelo cjelovitosti, kontekstualizacija, metakognicija

RETHINKING SOME DIDACTIC PRINCIPLES OF THE FIRST LANGUAGE TEACHING

To be a “real” member of today’s society only functional communication competence in the first language is not enough; more and more we need critical competence, including language and cultural awareness. Consequently, in the first language teaching some didactic principles has to be rethought. In the article we discuss the holistic principle, contextualization and the metacognition as the fundamental ones. The holistic principle should not be applied only on the various language activities (reception, production and interaction) and communicative language competences (linguistic, sociolinguistic and pragmatic); it should also take into account the various dimensions of language (cognitive, emotional, active) and different language roles (communicative, identification, social, systemic). Contextualization does not mean only introducing learner to current circumstances, but also involving him to social and cultural context, and help him to switch between different personal or social identities and to understand different perspectives, including their cultural values and tradition. Finally, the metacognition is a process, which enables someone to reflex his own or others language activity on the basis of his linguistic, sociolinguistic, pragmatic, cultural and social knowledge, and to argue his statement with valid criteria. In the conclusion, we ask a question about relation between principles of language and literature learning: should we discuss them separately or are they tightly related?

Key words: first language teaching, critical communication competence, didactic principles, holistic principle, contextualization, metacognition

Alenka Žbogar

Filozofski fakultet Sveučilišta u Ljubljani
Slovenija

RAZVIJANJE KOMPETENCIJE ČITANJA U NASTAVI KNJIŽEVNOSTI

Čitanje je uz slušanje, pričanje i pisanje jedna od ključnih kompetencija koje razvijamo u nastavi književnosti. U kompetencije uključujemo svojstvo pojedinačnih ključnih područja učenikovog osobnog i društvenog života. Kompetencije su trajne i šire se izvan pojedinih školskih predmeta. Razvijaju kognitivne, emotivne i vrijednosne dimenzije učenika (Štefanc, 2012.). Razvijanje ključnih kompetencija jedan je od važnih ciljeva općeg obrazovanja. Kompetencija čitanja uključuje kognitivne aspekte čitatelja: sposobnosti rješavanja problema, analitičkog, kritičkog i divergentnog mišljenja i sposobnosti odlučivanja. Dobri čitatelji trebaju imati dovoljnu količinu znanja vezanu za literarnu znanost, pronalaziti rješenja, imati znanje o vlastitom ponašanju, razvijenu metakogniciju i sposobnost procijeniti dostupnost, korištenje i mogućnosti učenja vlastitih kompetencija, koja Narens i Nelson (1990.) zovu metakompetencije. Rad će opisati specifičnosti čitanja književnosti kao kognitivne i pomenotvorne aktivnosti koja otkriva kognitivne i recepcijske sposobnosti čitatelja, kao i djelatnosti koja aktivira živčanu i mentalnu konstituciju čitatelja i to s obzirom na adolescent-sku čitateljsku vrstu. J. A. Appleyard (1994.) naziva ih čitateljima misliocima. Definirat će se tri vrste čitanja koje valja poticati u srednjoškolskoj nastavi književnosti, a to su kreativno, iskustveno i kognitivno (kritičko) čitanje književnosti. Objasnit će se kako je uz didaktičkih načela sistematičnosti, sustavnosti, recepcijske prihvatljivosti, kreativnosti i problematičnosti u srednjim školama moguće uspostaviti uspješnu interakciju između procesnog i deklarativnog znanja o književnosti.

Ključne riječi: kompetencija čitanja, kreativno, iskustveno i kognitivno (kritičko) čitanje književnosti, didaktička načela sistematičnosti, sustavnosti, recepcijske prihvatljivosti, kreativnosti i problematičnosti u nastavi književnosti

DEVELOPING READING COMPETENCE IN THE LITERATURE CLASS

Reading competence is in addition to listening, speaking and writing one of the key competencies that are developed in the literature class. Competency involves the capacity of developing different areas of student's personal and social life. They are durable, extend beyond the individual school subjects, which are developing their constituents - cognitive, emotional and emotive value (Štefanc 2012). Developing key competencies is essential goal of general education. Reading skills include cognitive aspects of the individual: his problem-solving skills, analytical and critical thinking, divergent thinking and decision-making skills. They also include a sufficient amount of knowledge linked to the field of literary studies. Successful readers must have knowledge about their own behaviour, developed metacognition, and the ability to assess the availability, use and opportunities for learning their own competences, which Narens and Nelson (1990) appoint as meta-competence. The article will list the specifics of reading literature as cognitive, interpretative and analytical reading of literature which reveals reader's reception and cognitive abilities as well as the activation of reader's nervous and mental constitution. We will be focused on specific type of reader (adolescent). J.A. Appleyard (1994) named this type of reader thinker. The article will define three types of reading literature that should be encouraged in secondary and high school literature class, namely, creative, experiential and cognitive (critical) literary reading. It will be explained how to successfully implement the interaction between procedural and declarative literary knowledge if we consider principles of teaching literature (the systemic, systematic, reception acceptability, creativity and problem-based learning).

Key words: reading competence, creative, experiential and cognitive (critical) reading of literature, teaching principle of systematicity, systemics, problem-based learning, reception acceptability of literary texts and creativity in teaching literature

1. NOVE SMJERNICE U ODGOJU I OBRAZOVANJU

Uloga umjetnosti u odgoju i obrazovanju

Ivana Bakal

Tekstilno-tehnološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Hrvatska

TRANSFER ZNANJA U RADIONICAMA PRIMIJENJENE KOSTIMOGRAFIJE NA VELIKIM OPERNIM PROJEKTIMA ZAGREBAČKOG SVEUČILIŠTA KAZALIŠNI PROJEKT „ORFEJ I EURIDIKA“

Kazališni projekt „Orfej i Euridika“ u čijoj su realizaciji sudjelovale četiri sastavnice Sveučilišta u Zagrebu (Muzička akademija, Akademija dramske umjetnosti, Likovna akademija i Tekstilno-tehnološki fakultet) međuakademska je suradnja koja se održala već četvrti put zaredom. Svečana premijera održala se 29. ožujka 2014. godine u Koncertnoj dvorani Vatroslava Lisinskog uz prijenos uživo na HRT3. Trideset i šest studenata Tekstilno-tehnološkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Zavoda za dizajn tekstila i odjeće i Diplomskog studija kostimografije stvorilo je kostime od skice do krajnje realizacije. Rad je obuhvatio: kreaciju i izradu skica, krojenje, šivanje, likovnu obradu - bojanje, tisak materijala, izradu maski, oglavlja, kreaciju i izradu spirala za skulpture, održavanje kostima, šminkanje i frizure za izvođače uz vođenje garderobe. Po uzoru na Bauhausovu školu studenti su pokazali likovnu izvrsnost pri izradi skica uz izuzetnu vještinu i umješnost pri samoj realizaciji kostima. U radionicama su pod vodstvom mentora svakodnevno i nerijetko izvan službene nastavne satnice stvarali kostimografiju koje se u konačnoj realizaciji ne mogu posramiti ni vodeće operne kuće diljem svijeta.

Link na snimku: <https://www.youtube.com/watch?v=2VfHllmOrtc&feature=share>

Projekt „Orfej i Euridika“ nagrađen je posebnom Rektorovom nagradom za zajednički projekt četiri sastavnica Sveučilišta u Zagrebu, ali i posebnom Rektorovom nagradom studentima TTF-a za kostimografiju Orfeja i Euridike.
Mentorica: doc. art. Ivana Bakal

Ključne riječi: kazališni projekt, kostimografija, kostimografske skice, realizacija kostima

**TRANSFER OF KNOWLEDGE IN APPLIED COSTUME WORKSHOPS IN
LARGE OPERA PROJECTS UNIVERSITY OF ZAGREB
THEATRE PROJECT ORPHEUS AND EURYDICE**

The theatre project *Orpheus and Eurydice*, jointly realized by four members of the University of Zagreb – The Academy of Music, The Academy of Dramatic Art, The Academy of Fine Arts and the Faculty of Textile Technology – is an inter-academic collaboration held for the fourth time in a row. The opening night was held on March 29th, 2014 in the Vatroslav Lisinski Concert Hall with live TV broadcasting on HRT3. Thirty six students of the Faculty of Textile Technology, Department of Fashion Design, costume design graduate course, created costumes from the first costume sketches to final product. Their work included: costume sketches, cutting, sawing, artistic embellishment – dying, printing the textiles, mask making, headgears, creation and realization of spirals for the sculptures, costume maintenance, make-up and hair styling of performers, and dressing room supervision. Guided by Bauhaus school principals, the students have shown artistic excellence during sketch-making, as well as skilfulness and resourcefulness during costume making. In student workshops, guided by their mentors, often after official academic hours, costume design students created costumes which even the top world opera houses wouldn't be ashamed of.

The video can be viewed at:

<https://www.youtube.com/watch?v=2VfHllmOrtc&feature=share>

The *Orpheus and Eurydice* theatre project has been awarded the Chancellor's award for the joint project of four academies and faculties of the University of Zagreb, but costume design students also received the special Chancellor's award for costume design.

Mentor: doc. art Ivana Bakal

Key words: theatre project, costume design, costume sketches, final product

Tomislav Brajnović

Akademija primijenjenih umjetnosti Sveučilišta u Rijeci
Hrvatska

FORMALNO OBRAZOVANJE, NEFORMALNA UMJETNOST

„Kako pristupiti umjetničkom obrazovanju? Kako nekoga naučiti umjetnosti i može li se ona naučiti? Ako krenemo od teze da je umjetnost duhovna kategorija, spoznaja i stanje, a ne titula pitanje je koja je poveznica između formalnog obrazovanja i umjetnosti? Po čemu je i je li obrazovanje formalno, a umjetnost neformalna? Obrazovanje je formalno ukoliko ono postane provjerena forma, ukoliko kao vrijednosti uzima samo one povijesno potvrđene drugim formalizmom povjesničara i teoretičara koji svojim autoritetom i titulama potvrđuju njihovu valjanost. Kad govorimo o umjetničkom obrazovanju često spominjemo pojam *akademizam*, bio on stari ili novi. *Akademizam* se u negativnom smislu te riječi odnosi na konformizam, pravila i tradicije, bavljenje unutarnjim formalnim problemima bez pretjeranog kontakta s vanjskim svijetom. *Akademizam* postaje niz unaprijed propisanih pravila što jest, a što nije umjetnost, tj. kako bi ona trebala izgledati.“ Ovo je izvadak iz izlaganja koje propituje ulogu umjetnosti kao paradigme slobodnog i kreativnog, a u suvremenom kontekstu i kritičkog razmišljanja. Takvo razmišljanje nije zastupljeno u dovoljnoj mjeri u sistemu odgoja i obrazovanja jer unosi element nesigurnosti, dovodi u pitanje prihvaćene vrijednosti i nemoguće ga je formalno uobličiti, ograničiti ili kontrolirati, tj. unaprijed propisati.

Ključne riječi: umjetnost, formalnost, neformalnost, akademizam, kritičnost, suvremenost, konformizam

FORMAL EDUCATION, INFORMAL ART

‘What kind of approach should be taken in art education? How to teach art? Can art be learned? If we follow the hypothesis that art is a spiritual category, a perception or a state, not a title, we have to ask ourselves, what is the connection between formal education and art? Can we say that education is formal and art informal, and why? Education is formal if it is tested and verified, if it preserves only those values that are confirmed by formalism of historians and theorists, who, thanks to their names and authorities, prove their validity. When discussing art education, we often come across the notion of *academicism*. In a negative sense of the word, *academicism* means conformism, rules and tradition, a tendency to focus on formal issues, without much contact with the real world. *Academicism* is a set of rules that define what art is or isn’t, rules that say what art should be like.’ This is an excerpt from an essay that questions the role of art, describing it as a paradigm of free, creative and, in contemporary contexts, critical thinking. Such view is not sufficiently represented in our education system because it brings a sense of insecurity and it calls deep-rooted values into question; it is impossible to formalize it and to put limits on it, to control it and prescribe it.

Key words: formal, informal, academicism, critical, contemporary, conformism

Zdenka Đerđ

Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu - Odsjek u Petrinji
Hrvatska

POVIJESNO I UMJETNIČKO U LUTKARSKOM IGROKAZU JASENA BOKE

Dramski pisac, kazališni kritičar, novinar i putopisac Jasen Boko (1961.) u lutkarskim igrokazima interpolira i interpretira prošla i recentna povijesna događanja. Budući da djeca s maštom nadograđuju kazališnu iluziju oni je i sustvaraju te vjeruju u ono što vide na pozornici. Stoga djeci lutkarski svijet nije puka iluzija, nego istina i stvarnost u kojoj postoji i čarolija. Tako su Bokini lutkarski igrokazi susrećišta i prožimanja elemenata i dijelova različitih kultura i svjetova, povijesnih činjenica i p(r)oigravanja s njihovim (ne)istinama, rječitosti bezrječna osmijeha u jezičnom nerazumijevanju kao i rječitosti te (ne)duhovitosti verbalnog (ne)razumijevanja. Pored sadržajno-dramske invencije Boko je kreator i posebne kazališne forme – lutkarske nizanke, odnosno hrvatske lutkarsko-povijesne trilogije: *Povist Splita I.*, *Povist Splita II.* i *Povist Splita III. dil.* Igrokazi se igraju u splitskom Gradskom kazalištu lutaka od 1995. do 2006. Prva su dva igrokaza tematski povezana brojnim povijesnim previranjima i događanjima, dok je treći igrokaz temom i kolažnom strukturom zaokružio povijesno i kulturološko razdoblje te najavio sljedeće, modernističko-suvremeno i globalizacijsko. Monološko izražavanje glavnoga lika-lutke omogućilo je autoru lutkarsko-povijesne trilogije povezati u jedinstvenu cjelinu obrazovanje, odgoj i lutkarsku umjetnost.

Ključne riječi: lutkarski igrokaz, lutkarska nizanka, lik-lutka, monološko izražavanje, Jasen Boko

HISTORICAL AND ARTISTIC IN THE PUPPET PLAY OF JASEN BOKO

A playwright, theatre critic, journalist and a travel writer Jasen Boko (1961) in his puppet plays interpolates and interprets the past and recent historical events. Since children upgrade theatrical illusion by imagination, they also co-create it and believe in what they see on stage. Therefore, the world of puppets is not a mere illusion to children, but truth and the reality where magic exists too. Thus Boko's puppet plays are the places of encounter and permeation of elements and parts of different cultures and worlds, historical facts and playing with their (un)truths, eloquence of wordless smiles in verbal misunderstanding as well as of eloquence with verbal (mis)understanding that is (not) funny. In addition to drama-content inventiveness, Boko is the creator of a special theatrical form – a puppet serial or Croatian historical puppet trilogy: *History of Split I*, *History of Split II* and *History of Split Part III*. Those plays were performed at the Split City Puppet Theatre from 1995 to 2006. The first two plays are thematically linked by many historical events and turmoil, while the third play, with its theme and collage structure, encircled one historical and cultural period and announced the next modern-contemporary and global one. Monologue as a way of expression of the major puppet character allowed the author of the historical puppet trilogy to bring education and the art of puppetry together into a whole.

Key words: puppet play, puppet serial, puppet character, monologue expression, Jasen Boko

Ana Vivoda

Sanja Vrcić-Mataija

Odjel za nastavničke studije u Gospiću Sveučilišta u Zadru
Hrvatska

LIKOVNA INTERPRETACIJA KNJIŽEVNOUMJETNIČKIH TEKSTOVA

Nastojeći povezati sadržaje kolegija Dječje književnosti i Izvannastavnih likovnih aktivnosti, autorice su istraživale različitost studentske recepcije i likovne interpretacije klasičnih djela dječje književnosti. Fokusravajući se na književno stvaralaštvo jedne od najistaknutijih hrvatskih književnica Ivane Brlić Mažuranić, motivirale su niz samostalnih studentskih istraživanja likovnog oblikovanja dječje knjige. Preispitujući značenje pojma knjige u formalnom i sadržajnom pogledu, propitivale su različite načine komunikacije s književnim tekstom, odnose između osobnog doživljaja i kolektivne percepcije, odnose između subjektivnog razumijevanja književnog predloška i autorskog pristupa njegovoj likovnoj interpretaciji s ciljem produblivanja studentskog razumijevanja obaju umjetničkih medija. Kroz nekoliko jednosemestralnih istraživanja, koja su obuhvatila rad na osnovi različitih književnih rodova i umjetničkih tekstova, nastojale su razmatrati važnost umjetnosti - književne i likovne kulture, kao i kreativnog sudjelovanja u svim segmentima edukacijskog procesa. Prezentirajući realizirane projekte, autorice žele još jednom otvoriti prostor za komunikaciju i doprinijeti ostvarivanju kvalitetne platforme za izučavanje i unaprjeđivanje obrazovnog procesa te naglasiti potrebu za kvalitetnijim i sveobuhvatnijim pristupom u promišljanju uloge umjetnosti u osnovnom obrazovanju.

Ključne riječi: dječja književnost, likovna kultura, umjetnička knjiga/slikovnica, obrazovanje

VISUAL INTERPRETATION OF LITERARY TEXT

Striving to relate the content of the course of Children's literature with Extra-curricular artistic activities, we were exploring diversity of reception and students' artistic interpretation of classical works of children's literature. By focusing on the literary work of one of the most prominent Croatian writers Ivana Brlić Mažuranić, we motivated a number of independent students' art projects in designing children's books. Reviewing the book in terms of form and content, we considered various ways of communication with literary text; we explored relationships between personal experience and collective perception, relations between subjective understanding of the literary source and innovative approach to its visual interpretation with the aim of deepening students' understanding of both artistic media. Through a few single semester studies, which included work on the basis of diverse literary genres and artistic texts, we have tried to consider the importance of the arts - literature and visual art, as well as creative participation in all aspects of the educational process. Furthermore, in presenting the realized projects, we want once again to generate the space for communication and contribute in attaining high-quality platform for studying and upgrading the educational process while emphasizing the need for more profound and comprehensive approach in consideration of the role of art in primary education.

Key words: children's literature, arts, artist book / picture book, education

Ida Loher

Martina Kosec

Jelena Bračun Filipović

Udruga OPA (Udruga za promicanje vizualne kulture) u Zagrebu
Hrvatska

LIKOVNA UMJETNOST KAO POLAZIŠTE GRAĐANSKOG ODGOJA

Ove je školske godine u školu službeno uveden građanski odgoj kao dio međupredmetnog kurikulumu. Sam kurikulum daje mogućnost kreativnog kombiniranja pa implementacija građanskog odgoja u nastavu ovisi o svijesti i volji nastavnika (i ravnatelja) svake škole. Cilj je istraživanja usmjeren na istraživanje kako učitelji percipiraju građanski odgoj i njegovu provedbu (koji način njegove provedbe smatraju najučinkovitijim, smatraju li da je dovoljno građanski odgoj provoditi parcijalno kroz sve predmete ili mogućnost kvalitetne provedbe vide u projektnoj nastavi, smatraju li da je važno proći sve zadane ishode ili je bolje fokusirati se na jednu grupu ishoda itd.). Cilj je istraživanja i utvrditi svjesnost učitelja koliko je uloga umjetnosti ključna u širenju, odnosno produbljanju i mijenjanju svijesti učenika o važnosti aktivnog građanstva i međuljudskih odnosa (utvrditi kolika je svijest učitelja o važnosti sadržaja iz područja umjetnosti u provođenju građanskog odgoja, koliko je kulturno-umjetnički dio važan čimbenik za ostvarenje ishoda zadanih kurikulumom, koliko je moguće na nastavi likovne kulture ostvariti zadane ishode itd.). Autorice primjerom iz prakse predlažu kako se kroz projektnu nastavu s polazištem u likovnoj kulturi može ostvariti grupa ishoda građanskog odgoja kroz više predmeta te kako na taj način učenici postaju svjesni važnosti umjetnosti u svakodnevnom životu, na koji način ona mijenja čovjekovu svijest i utječe na društvene promjene.

Ključne riječi: metodika nastave likovne kulture, građanski odgoj, Nacionalni obrazovni kurikulum, likovna umjetnost, projektna nastava

FINE ARTS AS A STARTING POINT FOR THE CIVIC EDUCATION

This year, the civic education has been officially introduced in schools as part of the interdisciplinary curriculum. Given that the curriculum allows the possibility for creative combinations, the implementation of the civic education into the curriculum depends largely on the awareness and good will of the teachers (and the principal) in each school. The research is aimed at investigating the teachers' perception of the civic education and its implementation (how could it be implemented in the most effective way; should civic education be implemented partially in all other subjects or they see a possibility of its implementation through the project teaching; do they think it is important to go through all assigned outcomes or rather to focus on just one group of outcomes, etc.). Another aim of the research is to determine the extent of the teachers' awareness about the key role of art in expanding, deepening and changing the students' knowledge of the importance of active involvement in the civic matters and interpersonal relations (determine the level of teachers' awareness of the importance of the art related contents in the implementation of the civic education and the importance of the cultural and artistic aspects in the realisation of the outcomes set forth in the curriculum, etc.). By way of practical example, the authors propose how to realise a group of outcomes of the civic education through several subjects and how to make the students aware of the importance of art in everyday life, how art may change our awareness and contribute to social changes).

Key words: methodology of teaching art culture, civic education, national curriculum, visual arts, project teaching

Ethem Mandić

Fakultet za crnogorski jezik i književnost u Cetinju
Crna Gora

**KORELACIJA FILMA I ROMANA U NASTAVI I NJIHOVA ULOGA
U ODGOJU I OBRAZOVANJU (NA PRIMJERU ROMANA I FILMA
HARRY POTTER I KAMEN MUDROSTI)**

Autor u ovome radu daje estetsko-teorijska objašnjenja korelacije između filma i romana i njihove uloge u nastavi. Anketa koja je provedena među učenicima sedmog razreda pokazala je da su učenicima mnogo bliža i privlačnija filmska ostvarenja nego književna i da često pribjegavaju gledanju filma, tj. izbjegavaju čitanje knjiga. Anketa je rađena nakon obrade romana i filma *Harry Potter i kamen mudrosti*. To je i centralno pitanje ovoga rada: kako zapravo treba uključiti film u modernu nastavu o književnosti, učiti djecu i proširivati njihovo znanje o relevantnim pojmovima filmske umjetnosti kao i napraviti korelaciju između romana i filma kako bi se učenici što više zainteresirali i za čitanje romana i gledanje filma i zašto je primjena filma neophodna u današnjoj nastavi. Film je moderan medij koji zbog svoje karakteristične forme neposrednosti, stalne smjene fokusa i perspektiva same po sebi predstavljaju aspekte modernog senzibiliteta. Autor daje pregled osnovnih elementa filmske umjetnosti. Moderna nastava književnosti i jezika mora motivirati dijete za čitanje knjige preko uporednih analiza filma i knjige. Autor naglašava loš trend, koji je pokazala anketa, da su učenici uglavnom okrenuti samo filmskim adaptacijama ne bi li izbjegli čitanje romana. Autor teorijski i estetski objašnjava djelo *Harry Potter i kamen mudrosti* i daje pripremu sata na osnovi korelacije filma i romana.

Ključne riječi: film, roman, umjetnost, korelacija, obrazovanje, nastava, *Harry Potter i kamen mudrosti*, Dragutin Rosandić, Svetlana Bezdanov

THE CORRELATION BETWEEN THE FILM AND THE NOVEL IN THE CLASSROOM AND THEIR ROLE IN EDUCATION (ON THE EXAMPLE OF THE NOVEL AND THE MOVIE *HARRY POTTER AND THE SORCERER'S STONE*)

The author gives an aesthetic and theoretical explanation of the correlation between the film and the novel, and their roles in teaching. The survey conducted among the seventh-graders showed that students were much closer and more attracted to the film works than the works of literature, and often resort to watching the movie, that is, avoid reading books. The survey was conducted after teaching of the novel and the movie *Harry Potter and the Sorcerer's Stone*. This will be the central question of this paper how to actually incorporate the movies into a modern education of teaching literature, how to teach children to learn and expand their knowledge of the relevant concepts of film art, as well as make a correlation between the novel and the movie, to help students be more interested in reading novels and watching a movie. Why is the use of the movie necessary in today's classroom? The film is a modern medium which, because of its characteristic form - immediacy, constant shifts in focus and perspective - are themselves aspects of modern sensibility. The author provides an overview of the basic elements of film art. Modern teaching of literature and language must motivate children to read books on comparative analysis of the movie and the book. The author notes that the trend of bad polls proves that students were generally only turned to film adaptations in order to avoid reading the novel. The author explains the theoretical and aesthetic work of *Harry Potter and the Sorcerer's Stone* and presents a preparation of the class on the correlation between the film and the novel.

Key words: education, novel, art, correlation, education, teaching, *Harry Potter the Sorcerer's Stone*, Dragutin Rosandić, Svetlana Beždanov

Martina Munivarna

Muzej suvremene umjetnosti u Zagrebu
Hrvatska

**VAŽNOST UVOĐENJA KULTURALNE EDUKACIJE U STRUKOVNA
OBRAZOVANJA I OSPOSABLJAVANJA**

Muzej suvremene umjetnosti (MSU) Zagreb jedan je od pet partnera međunarodnog projekta „MANUCULTURA“, koji je podržan od Europske komisije i dio je ERASMUS+ programa. Cilj je ovog međunarodnog programa razmijeniti metode i tehnike kulturalne edukacije strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, sakupiti i proširiti primjere najbolje prakse rada s kulturnim projektima, prepoznati i usporediti uspješne projekte i na temelju toga razviti zajedničke preporuke za Europsku komisiju. Voditelj ovog međunarodnog projekta je koordinativna organizacija KulturKontakt Austria (KKA), koja djeluje na dodirnoj točki obrazovanja, umjetnosti i kulture u Austriji i već 25 godina implementira program kulturalne edukacije razvijen posebno za dualni obrazovni sustav (pripravništvo plus strukovna škola): „Program K3 – Cultural Education with Apprentices“. Osim MSU-a, koji razvija nove pristupe kulturalnoj edukaciji, ostali partneri su njemačka tvrtka Alnatura koja se oslanja na kulturalnu edukaciju kako bi potakla kreativnost kod svojih mladih pripravnika kroz projekte kao što su „FilialART“ i „Abenteuer Kultur“, talijanski CESIE-a europskog centra za istraživanje i inicijative kojem je cilj istražiti i proširiti inovativne obrazovne tehnike u institucijama inicijalnog strukovnog obrazovanja i osposobljavanja i Muzej moderne umjetnosti ARKEN u Danskoj koji koristi suvremenu umjetnost kao dodirnu točku za suradnju s institucijama strukovnog obrazovanja u svojim inovativnim programima kulturalne edukacije.

Ključne riječi: kulturalna edukacija, strukovno obrazovanje, umjetnost, kultura

THE IMPORTANCE OF INTRODUCTION OF CULTURAL EDUCATION IN VOCATIONAL EDUCATION AND TRAINING

The Museum of Contemporary Art (MSU) in Zagreb is one of the five partners two year international project MANUCULTURA, funded by the European Commission, and ERASMUS + program. Goals of the MANUCULTURA program are to exchange methods and techniques for cultural education during initial VET, collect and disseminate best-practice examples of cultural project work, identify and compare successful projects and, on this basis, develop joint recommendations for European Commission. The coordinating organisation is KulturKontakt Austria (KKA), which works at the interface of schools, the arts and culture in Austria, has been implementing a cultural education programme specially developed for the dual education system (apprenticeship plus vocational school): "Programme K3 – Cultural Education with Apprentices". In Germany, the company Alnatura relies on cultural education to inspire creativity in its young trainees through projects such as "FilialART" and "AbenteuerKultur". The Museum of Contemporary Art (MSU) in Zagreb is developing new approaches to cultural education. One of the objectives of the Italy-based CESIE, an European Centre of Studies and Initiatives, is to research and disseminate innovative education techniques in the VET sector (in institutions of initial vocational education and training). The ARKEN Museum of Modern Art in Denmark uses contemporary art as a point of contact for cooperation with VET institutions.

Key words: cultural education, vocational education, art, culture

Dunja Pivac

Umjetnička akademija Sveučilišta u Splitu
Hrvatska

IZAZOVI SUVREMENOGA VIZUALNO-LIKOVNOG ODGOJA I OBRAZOVANJA

U radu se navode i obrazlažu najznakovitiji izazovi suvremenoga vizualno-likovnog odgoja i obrazovanja s kojima se suočavaju učitelji likovne kulture u odgojno-obrazovnom procesu, tj. nastavi likovne kulture u hrvatskim osnovnim školama danas. Prvi izazov suvremenoga vizualno-likovnog odgoja i obrazovanja proizlazi iz nužnosti osuvremenjivanja nastave likovne kulture te njenog „otvaranja“. Drugi izazov odnosi se na osposobljenost učitelja likovne kulture za rad s različitim učenicima, poglavito s onima koji imaju posebne potrebe, a kojih je u hrvatskim osnovnim školama sve više. Treći izazov suvremenoga vizualno-likovnog odgoja i obrazovanja predstavlja potreba učitelja likovne kulture za medijacijom vizualnih i likovnih poruka koja uključuje estetski transfer. Četvrti izazov objedinjuje prethodno navedene i odnosi se na kompetencije učitelja likovne kulture te potrebu za cjeloživotnim učenjem i usavršavanjem kako bi bio profesionalno uspješan. Kroz prepoznavanje, suočavanje i što uspješnije razrješavanje navedenih izazova učitelji likovne kulture pomoći će učenicima u ostvarenju najznačajnijih odgojno-obrazovnih ishoda nastave i učenja u području vizualno-likovnog odgoja i obrazovanja, a to i je smisao i svrha nastavnoga predmeta Likovne kulture u osnovnoj školi.

Ključne riječi: vizualno-likovni odgoj i obrazovanje, izazovi struke, učitelj likovne kulture

CHALLENGES OF MODERN VISUAL ART EDUCATION

This paper is concerned with some of the most significant challenges of modern visual art education that teachers of art culture are faced within education, i.e. in teaching art culture, in Croatian primary schools today. The first challenge of modern visual art education arises from the necessity to make art teaching more up to date and “open”. The second challenge is related to the ability of art teachers to work with different students, mainly with those with special needs, whose number in Croatian schools is increasing. The third challenge of modern visual art education is the need of art teacher for mediation of visual art messages, which includes aesthetic transfer. The fourth challenge unites those previously stated and is related to competences of art teachers and their need for lifelong learning and improving in order to be professionally successful. By recognizing, facing and successful solving the challenges expressed before, art teachers will enable their students to realize the most important educational results (of teaching and learning) in the area of visual art education. Actually, it is the meaning and the aim of the subject Art Culture in primary school.

Key words: visual art education, professional challenges, art teacher

Kristina Repar

Ženska opća gimnazija Družbe sestara milosrdnica u Zagrebu
Hrvatska

DOMOLJUBLJE U UGLAZBLJENIM PJESMAMA AUGUSTA HARAMBAŠIĆA

Suvremeni obrazovni sustav teži razvijanju posebnih kompetencija kod učenika, odnosno vještina. Howard Gardner razvio je teoriju višestrukih inteligencija, prema kojoj postoje različite vrste inteligencija. Tako postoje vizualno-prostorna inteligencija, verbalno-lingvistička inteligencija, logičko-matematička inteligencija, tjelesno-kinestetička inteligencija, prirodna inteligencija, interpersonalna inteligencija, intrapersonalna inteligencija i glazbena inteligencija. Glazbena se inteligencija može vrlo kvalitetno razvijati u nastavi hrvatskoga jezika i povijesti, što će se pokazati analizom nekoliko uglazbljenih pjesama Augusta Harambašića. August Harambašić pjesnik je u čijim se stihovima isprepliću motiv drage i motiv domovine. Mnoge su njegove pjesme pisane s ciljem buđenja nacionalne svijesti Hrvata, a neke su i uglazbljene. U radu su obrađene dvije pjesme koje je uglazbio Franjo Serafin Vilhar (*Starčevićeva himna, Hrvatska davorija*) i jedna koju je uglazbio Ivan pl. Zajc (*Zrinjsko-Frankopanka*). Kroz te se pjesme mogu iščitati Harambašićevi politički stavovi, odnosno težnja za slobodom Hrvatske. Kao pristaša Stranke prava koju je utemeljio Ante Starčević, August Harambašić gorljivo je zastupao njezin program. Na temelju uglazbljenih Harambašićevih pjesama učenici će lakše razumjeti povijesni kontekst njihova nastanka, a njihovim će izvođenjem razvijati glazbenu inteligenciju.

Ključne riječi: August Harambašić, pjesme, glazbena inteligencija, politika

PATRIOTISM IN SONGS BY AUGUST HARAMBAŠIĆ SET TO MUSIC

Contemporary educational system aims to develop specific competencies in students, and skills. Howard Gardner developed the theory of multiple intelligences, according to which there are different kinds of intelligence. So there are visual-spatial intelligence, verbal-linguistic intelligence, logical-mathematical intelligence, bodily-kinesthetic intelligence, natural intelligence, interpersonal intelligence, intrapersonal intelligence and musical intelligence. Musical intelligence is very well developed in the teaching of the Croatian language and history. That will be demonstrated by the analysis of several songs written by August Harambašić and set to music. August Harambašić was a poet whose songs are permeated by motives of his beloved and motives of homeland. The ultimate goal of his poems was awakening of national consciousness of the Croats, and some of these songs have been set to music. This paper considers two songs set to music by Franjo Serafin Vilhar (*Starčevićeva himna, Hrvatska davorija*) and one that was set to music by Ivan pl. Zajc (*Zrinjsko-Frankopanka*). Through these poems we can interpret political views of Harambašić. August Harambašić was the follower of Party of rights, established by Ante Starčević. By analyzing and performing these songs students will understand the historical context of their creation, and they will develop their musical intelligence.

Key words: August Harambašić, songs, music intelligence, policy

Marijan Richter

Odjel za nastavničke studije u Gospiću Sveučilišta u Zadru
Hrvatska

NEVINO OKO I IMERZIVNOST: MIT I METODA

U vremenu sveprisutne vizualnosti i medijskih reduplikacija slika često citirana Gombrichova teza s početka šezdesetih o „nevinom oku“ zahtijeva aktualno promišljanje. Nasuprot demitiziranju „djevičanskog“ pogleda, u novije vrijeme rasprave o umjetnosti u kontekstu odgoja i obrazovanja inaugurirale su pojam „imerzivnost“. Taj se izraz pojavljuje iz potrebe redefiniranja temeljnih ciljeva i zadataka u nastavi likovne kulture, a zahvaća i u kurikulum općeg obrazovanja. U radu se istražuje odnos „mita o nevinom oku“ i aktualne „imerzivnosti“ u okviru obrazovnih i odgojnih ciljeva i postupaka u suvremenoj nastavi.

Ključne riječi: mit o nevinom oku, imerzivnost, motivacija u nastavi, imaginacija, percepcija

THE INNOCENT EYE AND IMMERSION: MYTH AND METHOD

In a time of ubiquitous visuality and reduplication of images through the media, the often quoted Gombrich's thesis of the "innocent eye" dating from the 60s requires a more contemporary rethinking. As opposed to demythifying the "pure gaze", contemporary discussions on arts within the field of education and upbringing have introduced the notion of "immersion". This expression occurs as a result of the need to redefine basic goals and tasks within visual arts education and is also a part of general education curriculum. This paper discusses the relation between "the myth of the innocent eye" and contemporary "immersion" within educational procedures and goals set in present-day classes.

Key words: the myth of the innocent eye, immersion, motivation in classes, imagination, perception

Kristina Riman
Danijela Šarkanj

Odsjek za kroatistiku Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli
Hrvatska

DJEČJI KRIMINALISTIČKI ROMANI PAVLA PAVLIČIĆA

Posebnost književnosti za djecu i mladež u velikoj mjeri počiva na recepcijskim mogućnostima pretpostavljene publike. U skladu s tim književne vrste koje se javljaju u književnosti za odrasle u određenoj se mjeri prilagođavaju dječjem uzrastu. Kriminalistički roman namijenjen je odrasloj čitalačkoj publici i odlikuje se čvrstim i strogim zakonitostima žanra. Prilagodbu značajki kriminalističkog romana za odrasle zahtjevima i potrebama recepcije djece i mladih, Ivan Kušan je započeo korištenjem elemenata kriminalističke proze u romanima o Koku. Pavao Pavličić, autor kriminalističkih romana za odrasle, napisao je i niz kriminalističkih romana za djecu i mlade, kojima je osuvremenio ovu književnu vrstu. U radu se promatraju dječji kriminalistički romani *Trojica u trnju*, *Petlja* i *Zeleni tigar*, djela u kojima se očituje otklon od kriminalističkih romana za odrasle i uspostava pravila kriminalističkog žanra u hrvatskoj književnosti za djecu i mladež.

Gljučne riječi: književnost za djecu, dječji kriminalistički roman, Pavao Pavličić

CHILDREN'S CRIME NOVELS WRITTEN BY PAVAO PAVLIČIĆ

The specificity of literature for children and young people to a large extent is based on reception capabilities of the assumed audience. Accordingly, literary types that appear in the literature for adults are, to some extent adapted for children. Crime novel is intended for an adult readership and is characterized by a firm and strict laws of the genre. Ivan Kušan started the process of the customization of a detective novel features defined for adult recipients to the requests and needs of reception of children and youth by using elements of crime fiction in the novels about Koko. Pavao Pavličić, author of crime novels for adults, wrote a series of crime novels for children and young people, modernizing this literary genre. This paper studies the novels *Trojica u trnju*, *Petlja* and *Zelenitigar*, works in which deflection from crime novels for adults is manifested and rules of crime fiction genre in Croatian literature for children and young people are established.

Key words: literature for children, children's crime novel, Pavao Pavličić

Aleksandra Rotar

Odjel za odgojne i obrazovne znanosti Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli
Hrvatska

UTJECAJ UMJETNOSTI NA POBOLJŠANJE ODNOSA U DRUŠTVU

Autorica rada je autorica i projekta „Pčele“, koji je realiziran 2012. godine. Proveden je unutar kolegija Metodika likovne kulture na studiju predškolskoga odgoja. U radu se objašnjava i predočava neposredno iskustvo studenata s djecom predškolskoga uzrasta. Sposobnosti, kultura življenja, baština i znanje prenosi se u obiteljima s koljena na koljeno i odgojno-obrazovnim sustavom. Ideja vodilja je misao bečkog filozofa Manfreda Wagnera, koji za umjetnost piše da je najviši razvoj kreativnog potencijala čovjeka u osjećajnom predočavanju njegovih intelektualnih, emocionalnih i socijalnih sposobnosti. Spoznavajući pet stupnjeva razvoja kreativnosti u vrtićima i školama, objašnjava se zaokupljenost prvim stupnjem, odnosno ekspresivnom kreativnošću. Odgoj i obrazovanje koji se pružaju djeci u državi ključni su za zaključak što će od te države biti u budućnosti. Ako dijete živi u nestimulativnoj sredini likovni se potencijal, kreativnost, mašta, psihomotorika i intelekt ne će razviti ili se ne će razviti u dovoljnoj mjeri. Projekt se sastoji od nekoliko faza: odabira teme istraživanja skupa sa studentima, razgovora o temi, predavanja iskusnog pčelara, obavljanja samostalnih istraživanja, izrade prezentacija dobivenih otkrića (lutki, scenarija, scenografije), reprodukcije ili izvođenja klasične glazbe na originalnom instrumentu, likovnog oblikovanja plakata, pretraživanja Interneta i knjiga, razmjene otkrića i spoznaja među studentima.

Ključne riječi: dijete, odgoj, umjetnost, kreativnost, duh

THE IMPACT OF ART ON THE IMPROVEMENT OF RELATIONS IN A SOCIETY

The project “Bees,” which was realized in 2012, was implemented as a part of the course Methodology of Art Education within the study programme of preschool education. The paper presents the experience of students in their direct work with preschool children. The transfer of skills, culture of living, heritage and knowledge takes place within the family and the education system. The guiding concept was the idea of the Viennese philosopher Manfred Wagner, who wrote that art represents the highest level of development of human’s creative potential in the emotional presentation of his intellectual, emotional and social skills. By getting an insight into the five stages of creativity development in kindergartens and schools, I will explain the first degree, i.e. expressive creativity. Education provided by the state is crucial for drawing a conclusion about the future of the state. If a child lives in non-stimulating environment, its artistic potential, creativity, imagination, psychomotor skills and intellect will remain underdeveloped. The project includes several phases: selection of research topics, discussions, lecture by an experienced beekeeper, independent research, presentations of findings (puppets, screenplay, stage design), performing classical music on an original instrument, poster design, the Internet, books, exchange of findings and knowledge.

Key words: children, education, art, creativity, spirit

Katarina Rukavina

Akademija primijenjenih umjetnosti Sveučilišta u Rijeci
Hrvatska

„GRAD NA DRUGI POGLED“

Uloga umjetnosti u odgoju i obrazovanju nastojat će se artikulirati opisom konkretnog primjera iz prakse. Radi se o aktualnome istraživačko-edukativno-izložbenom projektu pod naslovom „Grad na drugi pogled“ koji putuje u različite gradove Hrvatske, a u 2015. održat će se u Rijeci. Projekt na inovativan način povezuje angažirano promišljanje i istraživanje grada i postojećih i mogućih urbanih identiteta, produkciju *city-specific* umjetničkih radova renomiranih hrvatskih umjetnika, edukaciju osnovnoškolaca, srednjoškolaca i studenata Akademije primijenjenih umjetnosti u Rijeci (studijskoga programa Medijske umjetnosti i prakse) iz područja suvremene kulture i umjetnosti te dugoročno povezivanje lokalne zajednice s izložbenom institucijom u kojoj se projekt odvija. „Grad na drugi pogled“ čini nadopunu u edukaciji iz područja likovne (suvremene) kulture koja nije dovoljno obuhvaćena nacionalnim školskim kurikulumom. Cilj je kod sudionika radionica, budućih građana demokratskog društva, unaprijediti vizualnu i medijsku pismenost te sposobnost kritičkog i kreativnog promišljanja cjelokupne stvarnosti u kojoj živimo i koja nas određuje te podići samosvijest i ulog aktivne građanske participacije u procesima stvaranja boljeg i pravednijeg društva i zdravijeg, ljepšeg i ugodnijeg grada, odnosno širega društvenog okoliša.

Glavne riječi: grad, suvremena umjetnost i kultura, edukacija, participacija, društvo

“SECOND LOOK OF A TOWN“

I will cover the topic (role of art in upbringing and education) by describing an example from practice. It is about an on- going research-educational-exhibition project under the title of “Second look of a town “that goes around to different towns in Croatia, and in 2015 it is coming to Rijeka. In innovative way, this project connects active thinking and exploring towns and existing and possible urban identities, *city-specific* production of artworks of reputable Croatian artists, elementary and high school students’ education, as well as, the Academy of Applied Arts students in Rijeka (Media arts and practice program) majoring in contemporary culture and arts, and long term connection of local community and exhibit institution where the project will take place. “Second look of a town” consists of extra education in the field of art (contemporary) education that is not included within national school curriculum. The goal is for the workshop participants, future citizens of democratic society, to improve visual and media literacy and ability of critical and creative thinking of overall reality in which we live, as well as, raise self-consciousness and partake in active civil participation in processes of creating a better and equal society and healthier, more beautiful and pleasant town, in respect to wider social surroundings.

Key words: town, contemporary art and culture, education, participation, society

Maja Verdonik

Učiteljski fakultet Sveučilišta u Rijeci

Irena Briški

Osnovna škola „Pećine“ u Rijeci

Hrvatska

PRIPADA LI KNJIŽEVNA FANTASTIKA DJEČJOJ KNJIŽEVNOSTI?

Polazeći od rezultata istraživanja autorice Petre Mrduljaš Doležal rad predstavlja pregled znanstvenih spoznaja o korijenima fantastične književnosti u starijim književnim vrstama te o pojmu „kotao priča“ na čijim temeljima nastaje fantastična priča. Uvidom u pristupe više autora definiranju žanra fantastike analiziraju se obilježja fantastične književnosti s naglaskom na obilježjima tzv. visoke fantastike. Problematizira se zastupljenost fantastične književnosti u nastavi hrvatskoga jezika u osnovnim školama, s osvrtom na primjerenost književne trilogije *Gospodar prstenova* J. R. R. Tolkiena čitateljskim interesima djece mlađe školske dobi.

Ključne riječi: J. R. R. Tolkien, *Gospodar prstenova*, fantastična književnost, dječja književnost

DOES THE FANTASY BELONG TO THE CHILDREN'S LITERATURE?

Starting with the research results of the author Petra Mrduljaš Doležal the paper presents a review of scientific cognitions about the roots of fantasy literature in older literary genres as well as about the term “the cauldron of stories” – the basis for fantasy story. After reviewing different approaches, the term fantasy is analysed with emphasis on the so-called high fantasy and its characteristics. The presence of fantasy literature in Croatian language school curriculum is problematized considering the appropriateness of the J. R. R. Tolkien's *Lord of the Rings* trilogy for the school-age children's reading interests.

Key words: Tolkien, The Lord of the Rings, fantasy literature, children's literature

1. NOVE SMJERNICE U ODGOJU I OBRAZOVANJU

Očuvanje kulturne i prirodne baštine

ZAŠTITA SPOMENIKA U NASTAVNOM PROCESU PREDMETA LIKOVNA UMJETNOST U SREDNJIM ŠKOLAMA

Doroti Brajnov Botić

Duško Viočić

Umjetnička akademija Sveučilišta u Splitu
Hrvatska

Ovim se izlaganjem još jednom želi ukazati na minimalnu satnicu likovne umjetnosti, a potom i nedovoljnu zastupljenost očuvanja i zaštite spomenika kao zasebne nastavne cjeline u izvedbenim planovima i programima predmeta Likovna umjetnost u gimnazijama, strukovnim i umjetničkim školama u Republici Hrvatskoj. Cilj je različitim oblicima provođenja suvremene nastave (posebice projektne nastave) potaknuti promjene u odgoju i obrazovanju, izgraditi svijest o značaju nacionalnoga kulturnog naslijeđa kroz poznavanje i valorizaciju nacionalne povijesti umjetnosti. Činjenica jest da se nedostatnom edukacijom o očuvanju i zaštiti spomenika unutar cjelovitoga obrazovnog sustava stvara nesenzibilizirana populacija (izuzev one koja je usko vezana uz struku) za prepoznavanje i razumijevanje spomeničke baštine, a time u konačnici i za participaciju u zaštiti kulturnih dobara. Rezultat toga je očit u svakodnevnom životu, tretmanu materijalne i nematerijalne kulturne baštine, brojnim devastacijama, urbanističkom kaosu i lošim infrastrukturnim rješenjima koja se permanentno javljaju. Promjenama u pristupu tumačenja ove problematike obrazovni ishodi bi zasigurno bili uspješniji.

Ključne riječi: likovna umjetnost, obrazovanje, zaštita spomenika, kulturna baština

MONUMENT PROTECTION IN THE ART CURRICULUM OF SECONDARY SCHOOLS

This paper aims at indicating once again the minimal weekly load of art classes and the insufficient presence of monument preservation and protection as a separate teaching whole in the curriculums of Art in gymnasiums, vocational schools and art schools in the Republic of Croatia. By various ways of teaching contemporary classes, particularly by project classes, the aim is to encourage changes in education, raise awareness about the importance of national cultural heritage through the knowledge about and evaluation of national art history. Insufficient teaching about monument preservation and protection within the integral educational system, undoubtedly creates a population (excluding those closely tied to this profession) that does not possess raised awareness about recognizing and understanding monumental heritage, and consequently for taking part in the protection of cultural heritage. The result of this is evident in everyday life, in the treatment of material and immaterial cultural heritage, numerous devastations, town-planning chaos and the permanently appearing poor infrastructure projects. By assuming a different approach in the interpretation of this matter, educational results would certainly be more successful.

Key words: visual arts, education, monument protection, cultural heritage

Ivan Brlić

Anita Bušljeta Tonković

Nikola Šimunić

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar – Područni centar Gospić

Hrvatska

MODERNIZACIJA ŠKOLSTVA U LICI NA PRIJELAZU IZ 19. U 20. STOLJEĆE: DJELOVANJE STRUKOVNIH I OBRAZOVNIH DRUŠTAVA

Krajem 19. stoljeća uslijed postupnog napuštanja vojnokrajških odnosa i prodora građansko-kapitalističkih procesa javila se potreba za snažnijim razvojem obrazovanja na području Like, Gacke i Krbave. Zastarjeli modeli vojnokrajškoga školskog sustava promijenili su se uslijed nove Mažuranićeve školske reforme. U to je vrijeme osnovana i Realna gimnazija u Gospiću. Uz pomoć školskih nadzornika, učitelja i ostalih lokalnih aktera u Lici su osnivane školske zaklade i učiteljska društva. Razvoju školstva u Lici posebno su doprinijeli stručnjaci poput pedagoga, povjesničara i književnika koji su i nakon napuštanja ličkog prostora nastojali svojim profesionalnim kompetencijama pomoći ličkim školama. Ovaj rad odgovara na istraživačko pitanje u kojoj su mjeri ondašnji nositelji razvoja školstva u Lici pomogli sveopćem obrazovnom i kulturnom napretku tadašnje Ličko-krbavske županije. Također je prikazano u kojoj mjeri su takvi oblici udruživanja, prilagođeni suvremenom obrazovnom kontekstu, jedan od modela povezivanja najvažnijih dionika obrazovanja u Lici. Rad počiva na pretpostavci o povezanosti djelovanja udruga i razvoja školstva na prostoru Like.

Ključne riječi: gospićka gimnazija, Mijat Stojanović, učiteljsko društvo, školstvo

MODERNIZATION OF EDUCATION IN LIKA AT THE TURN OF THE 20TH CENTURY: PROFESSIONAL AND EDUCATIONAL ASSOCIATIONS' ACTIVITIES

At the end of the 19th century, due to gradual abandonment of the Military Border system and the breakthrough of civic and capitalist processes, the need of stronger educational development at the area of Lika, Gacka and Krbava appeared. Old-fashioned models of the Military Border educational system have changed due to new educational reform – the one proposed by Ivan Mažuranić. During that time the Real Gymnasium was founded in Gospić. With help of the school supervisors, teachers and other local actors, educational foundations and associations were founded in Lika. Educational development in Lika region has been particularly supported by the experts such as pedagogues, historians and writers who have, even after they have left Lika, tried to help the schools in Lika through their professional competence. This paper answers the following research question: to what degree the then carriers of Lika's educational development have helped the overall educational and cultural progress of the then Lika-Krbava County. The paper also depicts to what degree such types of associations, adjusted to the contemporary educational context, are one of the models of connecting the most important participants of education in Lika. The paper is based on the hypothesis about the cohesion between associations' actions and educational development in Lika region.

Key words: Gymnasium in Gospić, Mijat Stojanović, teachers' association, education.

Darinka Kiš-Novak

Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu - Odsjek u Čakovcu
Hrvatska

PRIRODOSLOVNA PISMENOST NA PRIMJERU POTOKA BISTRECA SA PRITOCIMA U MEĐIMURJU

Prirodoslovna pismenost definira se kao sposobnost korištenja prirodoslovnog znanja, prepoznavanja pitanja i izvođenja zaključaka zasnovanih na dokazima da bi se razumio prirodni svijet i promjene koje u njemu izaziva ljudska aktivnost te donosile odluke o njima. Zbog globalne krize senzibilitet i osviještenost društva na promjene u okolišu postaju upitni. Istraživanje područja potoka Bistrec sa pritocima u Međimurju provodi se od mjeseca travnja 2010. godine. Nastava istraživanjem u okviru kolegija, tj. nastavnog predmeta Prirodoslovlje, primjer je uključivanja i sticanja načina znanstvenog razmišljanja i ponašanja. Istraživanje uključuje sljedeće aktivnosti: pretraživanje literature, postavljanje ciljeva, metodologiju, tj. prikupljanje podataka, analizu podataka, predstavljanje rezultata i preporuke za daljnja istraživanja. Interdisciplinarne teme su posebno zanimljive za studente pa bi se to moglo očekivati i za njihove buduće učenike.

Gljučne riječi: prirodoslovna pismenost, potok Bistrec sa pritocima

SCIENTIFIC LITERACY - THE STREAM BISTREC AND ITS TRIBUTARIES IN MEĐIMURJE

Scientific literacy is defined as an individual's scientific knowledge and use of that knowledge to identify questions, to acquire new knowledge, to explain scientific phenomena, and to draw evidence-based conclusions about science-related issues, understanding of the characteristic features of science as a form of human knowledge and enquiry. Due to the global crisis, the sensitivity and awareness of the society to the changes in environment have become questionable. The research of the area of the stream of Bistrec and its tributaries in Međimurje has been conducted since April 2010. The tuition through research in the course of Natural Science is an example of inclusion of students' into the scientific way of thought and behaviour as well as of acquiring that kind of thought and behaviour. The research includes the following activities: research of literature, setting goals, methodology; i.e. finding data, analysis of data, presentation and dissemination of results and recommendations for further research. Interdisciplinary topics are particularly interesting for university students so the same feedback could be expected from their future pupils.

Key words: Scientific literacy, The Stream Bistrec

Marijana Tomić

Marijana Majić-Mazul

Tatjana Aparac-Jelušić

Odjel za informacijske znanosti Sveučilišta u Zadru

Hrvatska

MOGUĆNOSTI IZOBRAZBE STUDENATA INFORMACIJSKIH ZNANOSTI U PODRUČJU OČUVANJA KULTURNE BAŠTINE

Očuvanje kulturne baštine jedan je od preduvjeta očuvanja kulture i identiteta. Oblik očuvanja kulturne baštine njeno je uključivanje u digitalne zbirke europske i svjetske kulturne baštine, što omogućuje njeno sagledavanje u širem europskom kontekstu kojem povijesno i pripada, pridonosi dostupnosti i omogućuje njeno istraživanje suvremenim računalnim metodama. Za takve je aktivnosti potrebno znanje iz vrednovanja baštine, zaštite, digitalizacije i opremanja metapodatcima te iz područja digitalne humanistike, koja treba biti dio izobrazbe stručnjaka iz područja informacijskih znanosti. Očuvanje kulturne baštine jedna je od bitnih odrednica pri oblikovanju studijskog programa na Odjelu informacijskih znanosti Sveučilišta u Zadru pa se teme vezane uz očuvanje baštine podučavaju kroz niz kolegija na preddiplomskom, diplomskom i doktorskom studiju. Studentima je omogućeno da u sklopu stručne prakse sudjeluju na projektima uređenja knjižnica vjerskih ustanova, koje posjeduju zbirke stare i rijetke građe u kojima su neki od najstarijih i najvrjednijih predmeta hrvatske pisane baštine. Svrha rada je istaknuti teme iz područja očuvanja baštine koje se podučavaju na Odjelu za informacijske znanosti i njihovu važnost u izobrazbi za baštinu kao i one teme koje tek valja ugraditi, a na kojima je nužna suradnja s drugim sveučilišnim odjelima (posebice iz područja humanističkih znanosti).

Ključne riječi: informacijske znanosti, kulturna baština, izobrazba, knjižnice vjerskih ustanova, studentski projekti

POSSIBILITIES OF EDUCATION OF INFORMATION SCIENCES STUDENTS IN THE CULTURAL HERITAGE PROTECTION

Preservation of cultural heritage is one of the prerequisites for the preservation of culture and identity. The form of preservation of cultural heritage is its inclusion in the digital collections of European and world cultural heritage, which enables its consideration in the wider European context where historically belongs, contributes to its availability and enables its research using modern computational methods. For such activities, knowledge in evaluation of heritage, its protection, digitization, metadata and digital humanities, is essential, and therefore should be part of the education in the field of information science. Preservation of cultural heritage is one of the important features in program at the Department of Information Science at the University of Zadar and the issues related to the preservation of heritage are taught through several courses at the undergraduate, graduate and doctoral level. Students can participate in projects of organizing libraries of ecclesiastical institutions, which own collection of old and rare materials with some of the oldest and most valuable objects of Croatian written heritage. The purpose of this paper is to highlight topics of heritage preservation which are taught at the Department of Information Sciences and their importance in the education for heritage, as well as topics that has yet to be installed, and on which the cooperation with other university departments (especially in the humanities is essential).

Key words: information sciences, cultural heritage, education, ecclesiastical institutions libraries, students' projects

Ivica Vigato

Odjel za izobrazbu učitelja i odgojitelja Sveučilišta u Zadru
Hrvatska

**JEZIČNE, SADRŽAJNE I STILSKE OSOBITOSTI GOVORA IVANA OŠTARIĆA
POVODOM GODIŠNJEG OKUPLJANJA BRATIMA IZ 1680. GODINE**

U ovom radu autor provodi jezičnu, sadržajnu i stilsku raščlambu propovijedi (predike / ili šermona) upućene članovima bratovštine povodom njihova godišnjeg okupljanja (brašćine). Propovijed se nalazi u *Zbirci propovijedi Ivana Oštarića* rodom iz Kolana na otoku Pagu, a napisana je oko 1680. godine. U jednostavnom tekstu napisanom kurzivnom glagoljicom ističu se neke moralne vrijednosti koje bi bratimi trebali posjedovati, ali se naslućuje i propovjednikova kritika na njihov odnos prema crkvenoj imovini. Jezična pak raščlamba pokazuje slojevitost kulturološkog nasljeđa žitelja sjevernodalmatinskoga područja.

Ključne riječi: Kolan, 17. stoljeće, bratovština, propovijed, jezične osobitosti, sadržajne osobitosti, stilske osobitosti

**THE LINGUISTIC, CONTEXTUAL AND STYLISTIC CHARACTERISTICS OF
THE SPEECH OF IVAN OŠTARIĆ ON THE OCCASION OF THE ANNUAL
GATHERING OF BROTHERS IN 1680**

In this work, the author conducts a linguistic, contextual and stylistic analysis of the preachment (lecture/or sermon) offered to the members of the brotherhood on the occasion of their annual gathering (confraternity). The lecture was written around 1680 and is located in the *Collection of Sermons of Ivan Oštarić*, a native of Kolan on the island of Pag. The simple text written in cursive Glagolitic script underlines some moral values that the brothers should possess, but also gives a hint of the preacher's criticism of the brothers' respect of church property. On the other hand, the linguistic analysis shows the multi-layered cultural heritage of the inhabitants of the northern Dalmatian region.

Keywords: Kolan, 17th century, brotherhood, sermon, linguistic, context and stylistic particularities

Teodora Vigato

Odjel za izobrazbu učitelja i odgojitelja Sveučilišta u Zadru
Hrvatska

POETSKI PUTOVI HRVATSKOG LUTKARSTVA

Razvoj hrvatskog lutkarstva kakvog danas poznajemo pratimo od pedesetih godina 20. stoljeća. Prva dva desetljeća lutkarstvo se promatralo u kontekstu glumačkog kazališta i bilo je namijenjeno isključivo djeci. Sedamdesetih godina lutkarstvo je svoj razvojni put jasno usmjerilo prema metaforici i simbolici te je postalo svjesno toga kako je kazalište lutaka kazalište tipova a ne karaktera i da mu zakoni dramske scene i živog glumca samo odmažu. Počinju se postavljati na scenu autoreferencijalni tekstovi koji nisu namijenjeni isključivo djeci pa nestaje paravan i lutkarstvo se demistificira. Slijede nova desetljeća hrvatskog lutkarstva u kojima možemo pronaći elemente postmodernizma kroz spajanje različitih umjetničkih formi, potom kroz intertekstualnost i citatnosti te vraćanjem u prošlost. U 21. stoljeću nastaje lutkarski izraz koji je na svojem razvojnem putu izgubio lutku i zakoračio u „treću vrstu“.

Ključne riječi: lutkarsko kazalište, lutkarska metafora, autoreferencijalnost, postmodernizam, „treća vrsta“

POETICAL WAYS OF THE CROATIAN PUPPETRY

The development of the Croatian puppetry as it is known today since the middle of the 20th century. For the first two decades puppetry was looked upon in the context of an ordinary theatre, but it was meant for children exclusively. In the seventies its development was aimed clearly to metaphor and symbolism and it became clear that puppet show is the theatre of types, not characters and the law of drama scene and live actors don't help. Auto-referential texts are being put on the scene. They are not meant for children only, so the paravan disappears and the puppetry is demystification. Through the following decades of the Croatian puppetry the element of postmodernism can be found. Different art forms, intertextuality, quotations and going back to history are joined. In the 21st century puppetry expression lost the puppet on its way of development and crossed in „the third kind of theatre“.

Key words: puppet theatre, puppet metaphor, auto-referential, postmodernism, “the third kind of theatre“

2. ZNANSTVENI PRINOSI DRAGUTINA ROSANDIĆA

Marko Alerić

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Hrvatska

DRAGUTIN ROSANDIĆ, UTEMELJITELJ METODIKE HRVATSKOGA JEZIKA I KNJIŽEVNOSTI KAO ZNANSTVENE I NASTAVNE DISCIPLINE

U radu će biti istražene i opisane okolnosti nastanka Katedre za metodiku hrvatskoga jezika i književnosti na Filozofskome fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, njezin povijesni razvoj i nastavni i znanstveni doprinos njezinih članova razvoju i primjeni metodike u nastavi hrvatskoga jezika. Pritom će posebna pozornost biti posvećena ulozi prof. dr. Dragutina Rosandića u utemeljenju Katedre, njezinu djelovanju i njezinoj znanstvenoj i stručnoj afirmaciji.

Ključne riječi: Dragutin Rosandić, metodika hrvatskoga jezika i književnosti, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

DRAGUTIN ROSANDIĆ, THE FOUNDER OF CROATIAN LANGUAGE AND LITERATURE TEACHING METHODS AS A SCIENTIFIC DISCIPLINE

The paper will research and describe the circumstances in which the Chair for Croatian Language and Literature Teaching at the Faculty of Humanities and Social Sciences of the University of Zagreb was founded, as well as its development through history, the teaching and scientific contributions of its members to its development and the application of the teaching methods in Croatian language teaching. A special emphasis will be put on the role of Professor Dragutin Rosandić, PhD, as its founder, the Chair's activities and its scientific and professional affirmation.

Key words: Dragutin Rosandić, Croatian Language and Literature Teaching Methods, Faculty of Humanities and Social Sciences of the University of Zagreb

Marinko Lazzarich

Učiteljski fakultet Sveučilišta u Rijeci
Hrvatska

EMOCIONALNO OZRAČJE DOŽIVLJAJNO-SPOZNAJNE NASTAVE KNJIŽEVNOSTI

Dragutin Rosandić je svoj znanstveni/učiteljski profil izgrađivao na poticajnoj nastavničkoj komunikaciji i sustvaralaštvu. Zalažući se za modernu nastavu književnosti afirmirao je doživljajno-spoznajni proces koji uključuje umijeće estetskoga komuniciranja s umjetničkim djelom. Model školske interpretacije literarnoga teksta, utemeljen u Hrvatskoj prije više od tri desetljeća, aktualan je i danas. U fokusu izlaganja jest strukturni model sata književnosti prema komunikološkim odrednicama nastave u razrednom odjelu. Budući da je nastavna situacija konkretizacija odgojno-obrazovnoga čina, propituje se na koji način književni sadržaj uvjetuje artikulaciju sata interpretacije u razrednoj nastavi. U trenutku krize tiskanoga medija i krize čitanja među mladom populacijom, suradnički odnos između učitelja/ice i učenika, kao i emocionalno ozračje u nastavi književnosti utemeljenoj na doživljajno-spoznajnim načelima, postaje preduvjet uspješne estetske komunikacije s književno-umjetničkim tekstom.

Gljučne riječi: književnost, interpretacija, estetski subjekt, odgojno-obrazovni čin, razredna nastava

THE EMOTIONAL CLIMATE OF EXPERIENTIAL-COGNITIVE LITERATURE TEACHING

Dragutin Rosandić developed his scientific/teaching profile on a stimulating teacher communication and creativity. Through advocating of contemporary literary teaching he established the experiential-cognitive process which includes the ability of aesthetic communication with the literary work. The model of school interpretation of a literary text, which was established in Croatia more than three decades ago, is still, actual today. The focus of this presentation is a structural model of a literature lesson which is based on communicological determinants of primary school teaching. Since the teaching situation is the concretization of an educational act, the way in which literary content determines the articulation of an interpretation lesson in primary school is being questioned. In times of written media and reading crisis among young population, the collaborative relationship between teachers and pupils as well as the emotional atmosphere in literature lessons based on experiential-cognitive principles become a prerequisite for successful aesthetic communication with a literary text.

Key words: literature, interpretation, aesthetic subject, educational act, primary school

Milorad Nikčević

Filozofski fakultet Sveučilišta u Osijeku

Hrvatska

Fakultet za crnogorski jezik i književnost u Cetinju

Crna Gora

**DOPRINOS DRAGUTINA ROSANDIĆA RAZVOJU I AFIRMACIJI
PROBLEMSKO-STVARALAČKE NASTAVE**

Više od pola stoljeća metodičko djelo profesora Dragutina Rosandića neprestano zrači i doprinosi stvaralačkoj transformaciji hrvatske znanstvene i pedagoške misli. Svojim je impozantnim stvaralačkim djelom profesor jedan od velikih trajnih istina, koji je osjetivši i shvativši rano bit pedagoške obrazovne znanost i prakse utro svojim djelom najdublje tragove u povijesti hrvatskoga školstva. Autor rada osobno izražava neobičnu radost što je imao sreću koristiti ne samo brojne profesorove studije, nego i brojne sugestije, saznanja i napatke u svojem ranom i kasnije cjeloživotnom znanstvenom naporu. Profesor Rosandić je uvijek imao vremena i volje za sve one koji hoće učiti, a posebno za mlade. I kao što u knjizi *Prevazilaženja Rabrindranath Tagore* piše da "život utoliko više zaslužujemo koliko ga poklanjamo drugima", može se reći da se ove riječi odnose i na profesora Rosandića. Svoje ogromno metodičko, književnoteorijsko i književnopovijesno znanje profesor Rosandić uvijek je nesebično davao ne siromašeci pritom sebe, već je naprotiv bio sve bogatiji i puniji onima koji stječu znanje iz njegova opsežnoga metodičkog djela. Autor ističe da je osobno ponajviše učio iz profesorove izvorne znanstvene i inovativne studije o problemsko-stvaralačkoj nastavi. Svoja znanstvena istraživanja u rasponu od nekoliko desetljeća, koja su nastala na tragu tih inovativnih i začetnih/inicijalnih radova o problemskoj nastavi profesora Rosandića, nedavno je prezentirao u svojoj knjizi *Metodičke i metodološke književno-problemske studije* (Zavod za izdavanje udžbenika i nastavna sredstva, Podgorica, 2015.). Predstavio ih je stručnoj (prije svega crnogorskoj) obrazovnoj, odgojnoj i pedagoškoj javnosti i praksi s ciljem da ukaže da su njegove znanstvene studije nastale 60-ih i 70-ih godina 20. stoljeća upravo afirmirane na prostoru Jugoslavije, a rodonačelnik tih orijentacija bio je profesor Dragutin Rosandić. Zaključno autor ukazuje i da je njegova knjiga koncipirana u takvoj strukturi plod istraživačkih pobuda i aspekata, metodološko-metodičkih teorijskih ishodišta problemske nastave Dragutina Rosandića, ali je istodobno i afirmiranje i stabiliziranje mnogih znanstvenih

stremljenja do kojih je došla suvremena metodičko-teorijska znanost, školska interpretacija i praksa o književnosti i recepciji književnoga djela.

Ključne riječi: Dragutin Rosandić, afirmacija problemske nastave književnosti, odgojno-obrazovna praksa

CONTRIBUTION OF DRAGUTIN ROSANDIĆ TO THE DEVELOPMENT AND PROMOTION OF PROBLEM-CREATIVE TEACHING

More than half a century methodical work of Professor Dragutin Rosandić, PhD, constantly contributes to the creative transformation of Croatian scientific and pedagogical thoughts. Professor's impressive creative work is one of the greatest everlasting truths, whose thoughts have left a great influence on Croatian education. Author of this paper personally expresses unusual joy that he had a chance to use not only numerous professor's studies but also suggestions, instructions and findings in his early and lifelong scientific work. Professor Rosandić always had time for anyone willing to learn, especially for the young. As in the book "To overcome" Rabrindranath Tagore writes that "life is deserved on how it is given to others", it can also be applied to professor Rosandić. His vast methodical, literary theory and literary knowledge, professor Rosandić always and selflessly gave to others. The author does not hide that he personally learned mostly from professor's original research and innovative studies of problem-creative teaching. Author's scientific research, ranging in a few decades, was based on the innovative and initial works and theories of professor Rosandić, which he has recently presented in his book "Methodology and methodological problem literary studies" (Institute for Textbook Publishing and Teaching Aids, Podgorica, 2015). He presented it to the professional, educational and pedagogical public (primarily Montenegrin), with the aim to point out that his scientific studies, written in 60s and 70s of the 20th century, affirmed in the former Yugoslavia, and the initiator of such orientations was also Professor Dragutin Rosandić. In conclusion, the author indicates that his book is designed in such structure, as the result of these research aspects, as well as on methodological and methodical theoretical foundations of problem-oriented teaching of Dragutin Rosandić.

Key words: Dragutin Rosandić, affirmation of literature problem teaching, educational practice

Martina Kolar Billege

Vesna Budinski

Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Hrvatska

DRAGUTIN ROSANDIĆ – OD POČETNOGA ČITANJA I PISANJA DO KULTURE PISANJA

Početno je čitanje i pisanje posebno nastavno područje Hrvatskoga jezika u prvome razredu primarnoga obrazovanja u Hrvatskoj. U formalnoj se školskoj pouci započinje s početnim opismenjavanjem kojemu je cilj stjecanje kulture pisanja, odnosno komunikacijske jezične kompetencije. Poveznicu između početnoga čitanja i pisanja i metodičara Dragutina Rosandića pronalazimo u metodičkome kontekstu vezanom uz pismo i pisanje – kulturu pisanja. Razvijanje kulture pisanja, prema Rosandiću (2002.), započinje u školskoj dobi, u nastavi početnoga čitanja i pisanja kada dijete usvaja grafemski sustav jezika i oblikovanje prvih poruka pisanim jezikom. Taj se proces nastavlja na svim stupnjevima školskoga sustava. Metodički pristup početnome čitanju i pisanju osobito je potrebno uskladiti s pokazateljima kulture pisanja u metodičkim elementima poučavanja formalnoga i rukopisnoga pisma (slovopisna čitkost) te početnoga usvajanja pravopisne norme (pravopisna točnost). Početno pisanje riječi, rečenica i kraćega teksta zahtijeva poznavanje zakonitosti pisanoga jezika koji ima svoju pravopisnu, gramatičku, stilističku i leksičku normu te funkcionalne stilove i oblike izražavanja. Sve navedene sastavnice sadržaj su metodičkoga čina u početnoj nastavi materinskoga jezika.

Ključne riječi: Dragutin Rosandić, početno čitanje i pisanje, metodika hrvatskoga jezika, kultura pisanja

DRAGUTIN ROSANDIĆ – FROM THE INITIAL READING AND WRITING TO THE CULTURE OF WRITING

Initial reading and writing is a specific teaching area of the Croatian language in the first grade of primary education in Croatia. Formal school lesson begins with an initial literacy which is aimed at the acquisition of the culture of writing, or communication language competence. The link between the initial reading and writing and the methodologist Dragutin Rosandić can be found in the methodical context linked with the letter and writing – culture of writing. Developing of the culture of writing, according to Rosandić (2002) begins at school age, in lessons of initial reading and writing when the child is adopting the graphic system of the language and the design of the first message in written language. This process continues at all levels of the school system. Methodical approach to initial reading and writing in particular needs to be aligned with the indicators of culture of writing in these methodological elements: teaching of formal and handwritten letters (readability of letters) and the initial adoption of orthographic norms (orthographic accuracy). Initial writing of words, sentences and shorter texts requires knowledge about the rules of written language and written language has its own spelling, grammatical, stylistic and lexical norm and its functional styles and forms of expression. All these components are the content of the teaching methodology act in the initial teaching of the mother tongue.

Key words: Dragutin Rosandić, the initial reading and writing, teaching methodology of the Croatian language, culture of writing

Boža Krakar Vogel

Filozofski fakultet Sveučilišta u Ljubljani
Slovenija

**PROMJENE U TEORIJI I PRAKSI NASTAVE KNJIŽEVNOSTI
U SAMOSTALNOJ SLOVENIJI**

Promjene školskoga sustava u vremenu izmjene kurikula (prve školske reforme u samostalnoj državi, 1994.-1998.) utjecale su također i na poučavanje književnosti. U tom su se razdoblju ubrzano razvijale teorijske osnove komunikacijskog pristupa poučavanju te recepcijske i sistemske didaktike književnosti koje su se prenosile u nastavne planove i programe, udžbenike i vanjske prosudbe znanja na kraju osnovnog i srednjoškolskog obrazovanja. Promijenjen je bio kriterij odabira književnih sadržaja (nestao je kriterij jugoslavenske književnosti), poučavanje je dosljedno postalo usmjereno na učenika i aktivnu komunikaciju s literaturom, a u središte provjere znanja stavljena je sposobnost čitanja književnoga teksta. Osvremenjivanjem izmjena nakon 2006. svjesno su uključeni i kroskurikularni ciljevi, tj. razvoj kompetencija pri poučavanju književnosti, ponajprije sposobnost sporazumijevanja na materinskome jeziku, svijest o pripadnosti kulturi te socijalne i osobne kompetencije.

Ključne riječi: kurikularna obnova, komunikacijska nastava književnosti, recepcijska i sistemska didaktika, razvoj kompetencija

**THE CHANGES IN THEORY AND PRAXIS OF LITERATURE INSTRUCTION
IN INDEPENDENT SLOVENIA**

The changes to the school system at the time of the curriculum renewal during the first education reforms in independent Slovenia (1994-1998) also had an influence on the way that literature is taught. That period witnessed the rapid development of the theoretical foundations for communicative teaching, as well as for a reader-response based and systemic literary didactics, which were incorporated into the curriculum, text books and external testing at the end of primary and secondary school. Changes were also made to the criteria for selecting literary content (the standards of Yugoslav literature ceased to apply) and teaching came to focus consistently on the pupil and on interaction with literature, while the focus of evaluation became the ability to read literature. The updating of the reforms after 2006 consciously included the cross-curricular goals of developing competences – within literature primarily the ability to communicate in the mother tongue, cultural awareness, and social and personal competences.

Key words: curriculum changes, communicative teaching, reader response based didactics, systemic didactics, development of competencies

Vesna Grahovac-Pražić

Odjel za nastavničke studije u Gospiću Sveučilišta u Zadru
Hrvatska

**DOPRINOSI DRAGUTINA ROSANDIĆA HRVATSKOJ NASTAVI
U INOZEMSTVU**

Teorijsko i praktično bavljenje udžbenicima samo je jedno područje djelovanja znanstvenika, metodičara i profesora Rosandića. Pišući osnovnoškolske, srednjoškolske, visokoškolske udžbenike te udžbenike za nastavu hrvatskog jezika u inozemstvu uspostavljao je nove metodičke paradigme. U radu se govori o znanstveno-metodičkim prinosima Dragutina Rosandića nastavi hrvatskog jezika izvan domovine kroz prikaz članaka, udžbenika i priručnika za domovinsku nastavu. Riječ je o nastavi koja se odvija u specifičnim uvjetima učenja i poučavanja te stoga zahtijeva i posebne udžbeničke standarde o kojima je među prvima pisao upravo Rosandić.

Ključne riječi: Dragutin Rosandić, udžbenik, hrvatski jezik, hrvatska nastava

**CONTRIBUTION OF DRAGUTIN ROSANDIĆ TO CROATIAN
EDUCATION ABROAD**

Theoretical and practical dealing with textbooks is merely one of the areas of activity of a scientist, teaching expert and professor Rosandić. While writing elementary, secondary and higher education textbooks and textbooks for teaching the Croatian language abroad, he established new teaching method paradigms. The paper refers to the scientific-teaching method contributions of Dragutin Rosandić with regard to teaching the Croatian language abroad, through the representation of articles, textbooks and handbooks concerning national education. It refers to education taking place in specific learning and teaching conditions, and therefore it requires special textbook standards addressed for the first time by Rosandić.

Key words: Dragutin Rosandić, textbook, Croatian language, Croatian education

Jasminka Brala-Mudrovčić

Odjel za nastavničke studije u Gospiću Sveučilišta u Zadru
Hrvatska

KNJIŽEVNO-KRITIČKI KORPUS DRAGUTINA ROSANDIĆA

Metodičar hrvatskoga jezika i književnosti profesor Dragutin Rosandić osnivač je prve katedre za metodiku na Sveučilištu u Zagrebu, a time i utemeljitelj te metodike kao znanstvene discipline. Ubraja se među najveće metodičare u Hrvatskoj uopće jer je svojim znanstvenim, stručnim i praktičnim radom pokrenuo suvremeni metodički način mišljenja i interdisciplinarnog povezivanja znanstvenih spoznaja u svrhu školskog poučavanja. Manje zapažen je profesor književno-kritički korpus, koji će biti proučen u ovome radu. Profesor Rosandić je pozorno i kritički promatrao opuse velikih hrvatskih književnika poput Vjenceslava Novaka i Ivana Gorana Kovačića, a oštricu njegova pera osjetila je i čitava plejada književnika svjetskih razmjera. Cilj ovoga rada je prikazati profesora Rosandića i kao vrsnoga književnog kritičara i teoretičara.

Gljučne riječi: Dragutin Rosandić, književna kritika, hrvatska književnost, svjetska književnost

THE LITERARY-CRITICAL CORPUS OF DRAGUTIN ROSANDIĆ

Methodologist of the Croatian language and literature, Professor Dragutin Rosandić founded the first Department of methodology at the University of Zagreb, and thus the founder of this methodology as a scientific discipline. He belongs to the greatest methodologists in Croatia in general, because of his scientific, professional and practical work, who initiated contemporary methodical way of thinking and interdisciplinary association of scientific knowledge for the purpose of school teaching. Less noticed is his literary-critical corpus, which will be studied in this paper. Professor Rosandić attentively and critically studied the works of great Croatian writers like Vjenceslav Novak and Ivan Goran Kovačić, and "a blade of his pen" felt the whole line of writers worldwide. The paper aims to show professor Rosandić as an excellent literary critic and theorist.

Key words: Dragutin Rosandić, literary criticism, Croatian literature, world literature

Sanja Vrcić-Mataija

Odjel za nastavničke studije u Gospiću Sveučilišta u Zadru
Hrvatska

ZAVIČAJNI KNJIŽEVNO-ZNANSTVENI INTERESI DRAGUTINA ROSANDIĆA

Unutar znanstveno-metodičkog, književno-povijesnog, književno-teorijskog i priređivačkog rada Dragutina Rosandića, značajno mjesto u hrvatskoj znanosti o književnosti zauzimaju njegovi književno-znanstveni prilozi (studije, kritike, prikazi, recenzije, osvrti) vezani uz različita književno-povijesna razdoblja, analize i ocjene književnih djela, priređivački rad na lektirnim djelima te izradu književnih portreta. U radu se analiziraju autorovi književno-znanstveni tekstovi, njihova metodologija, predmet znanstvenog interesa, s posebnim naglaskom na njegovu interpretaciju zavičajnih književnih tekstova, od djela Vjenceslava Novaka, preko Jure Turića, Mile Budaka do Jure Karakaša, Gрге Rupčića i dr. Uočeni autorov raznoliki književno-znanstveni interes, istančanog osjećaj za estetiku izričaja, odlikuje polifonija znanstvenih pristupa (od teorije recepcije, preko impresionističkog, strukturalističkog, semiotičkog, naratološkog do kulturološkog pristupa), uz primjenjivost na analizu zavičajnog književnog opusa. Implementiranje književno-znanstvenih tekstova u metodičke znanosti, prijenos književne estetike u čitateljski književni obzor jesu odlike po kojima Dragutin Rosandić zauzima posebno mjesto u hrvatskoj književnoj, metodičkoj znanosti i umjetnosti, pri čemu njegovo prepoznavanje i afirmacija zavičajnih obilježja u književnim tekstovima ima iznimnu vrijednost.

Gljučne riječi: Dragutin Rosandić, književna znanost, zavičajna književnost

REGIONAL LITERARY-SCIENTIFIC INTERESTS OF DRAGUTIN ROSANDIĆ

Among scientific-methodical, literary-historical, literary-theoretical and editorial work of Dragutin Rosandić, a significant place in Croatian comparative literature have his literary-scientific works (studies, critics, reports, reviews, overviews) related to different literary-historical periods, analyses and evaluation of literary works, editorial work on compulsory reading pieces and the creation of literary portraits. The paper analyses the author's literary-scientific texts, their methodology, a subject of scientific interest, with a special emphasis on his interpretation of indigenous literary texts, ranging from works by Vjenceslav Novak, Jure Turić, Mile Budak to Jure Karakaš, Grga Rupčić and others. Noted author's diverse literary-scientific interest, with refined sense of aesthetic style, is characterized by the polyphony of the scientific approach (from the theory of reception, to impressionistic, structuralistic, semiotic, narratological and cultural access), with applicability to the analysis of the regional literary oeuvre. The implementation of literary-scientific texts in methodical science, the transfer of literary aesthetics in the reader's literary horizon are features by which Dragutin Rosandić occupies a special place in the Croatian literary, methodical science and art, whereby his recognition and affirmation of indigenous characteristics in literary texts have an exceptional value.

Key words: Dragutin Rosandić, literary science, regional literature

**Program znanstveno-stručnog skupa
s međunarodnim sudjelovanjem**

NOVE SMJERNICE U ODGOJU I OBRAZOVANJU
ZNANSTVENI PRINOSI DRAGUTINA ROSANDIĆA
u okviru V. Dana Šime i Ante Starčevića

Znanstveno-stručni skup *V. Dani Šime i Ante Starčevića* u organizaciji Odjela za nastavničke studije u Gospiću Sveučilišta u Zadru održat će se **7. i 8. svibnja 2015.** u prostorijama Kulturno Informativnog Centra i Odjela za nastavničke studije u Gospiću.

Skup će se tematski usmjeriti na *Nove smjernice u odgoju i obrazovanju i Znanstvene prinose Dragutina Rosandića.*

U okviru prve teme predviđeno je pet užih podtema:

- **Promjene u odgojno-obrazovnom sustavu**
- **Komunikacijske kompetencije u školi**
- **Uloga umjetnosti u odgoju i obrazovanju**
- **Jezični dodiri u kontekstu globalizacije**
- **Očuvanje kulturne i prirodne baštine.**

PROGRAM SKUPA:

7. svibnja 2015.

Kulturno Informativni Centar u Gospiću
(Budačka ulica 12)

9:00 – 10:00 **Prijava sudionika**

10:00 – 11:00 **Otvaranje skupa, pozdravne riječi i prigodan program** studentskog pjevačkog zbora *Degenija* pod vodstvom zborovođe i korepetitora Tvrtka Sarića

11:00 – 13:00 **Plenarna izlaganja**

13:00 – 13:20 **Izložba slikovnica studenata** Odjela za nastavničke studije u Gospiću (Samostalna narodna knjižnica Gospić, Dr. Franje Tuđmana 5)

13:20 – 14:00 **Domjenak**

Odjel za nastavničke studije u Gospiću

(Dr. Ante Starčevića 12)

14:00 – 18:30 **Rad po skupinama**

18:30 – 19:15 **Razgledavanje grada** (uz stručno vodstvo)

19:15 – 20:00 **Posjet Muzeju Like** (uz stručno vodstvo)

20:00 – 22:00 **Domjenak** (Vijećnica Odjela za nastavničke studije u Gospiću)

8. svibnja 2015.

9:00 – Okupljanje ispred zgrade Odjela za nastavničke studije u Gospiću

9:15 – 10:00 – Posjet **Spomen-domu dr. Ante Starčevića** u Velikom Žitniku

10:15 – 12:00 – Posjet **Memorijalnom centru Nikola Tesla** u Smiljanu

12:15 – 13:00 – Odlazak na vidikovac **Kubus** na Baškim Oštarijama

PLENARNA PREDAVANJA

- **Boris Jokić** (Institut za društvena istraživanja u Zagrebu): *Kurikularna reforma - nada ili samo još jedan (uzaludan) pokušaj?*
- **Ante Bežen** (Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu): *Doprinos Dragutina Rosandića znanosti i obrazovanju*
- **Adnan Čirgić** (Fakultet za crnogorski jezik i književnost u Cetinju): *Doprinos hrvatskih jezikoslovaca proučavanju crnogorskoga jezika*
- **Josip Butković** (Akademija primijenjenih umjetnosti Sveučilišta u Rijeci): *Obrazovanje magistara edukacije likovne kulture i (ili) likovnih umjetnosti u Hrvatskoj*

RAD PO SKUPINAMA

(Odjel za nastavničke studije u Gospiću)

1. NOVE SMJERNICE U OBRAZOVANJU

- **Promjene u odgojno-obrazovnom sustavu** (dvorana 3)
Predsjedavajući: Darko Lončarić i Anela Nikčević-Milković

14:00 – 15:30

1. Ivana Balić, Goran Sučić: *Analiza zastupljenosti elemenata tradicijske kulture u užbenicima glazbene kulture u razrednoj nastavi* (Split)
2. Marijana Bičvić: *Za promjene u zajednici - klikni dvaput!* (Stuttgart)
3. Danko Dujmović: *Muzejski portal – servis za planiranje nastave u muzeju* (Rijeka)
4. Nermina Hadžić: *Utjecaj sporta na razvoj samopoštovanja i stav prema sportu u različitim sustavima obrazovanja* (Sarajevo)
5. Ljiljana Ilić: *Kontekstualni pristup procesu nastave i učenja* (Gospić)

15:30 – 15:45 Stanka (Vijećnica Odjela za nastavničke studije u Gospiću)

15:45 – 16:50

1. Darko Lončarić, Ana Novak: *Prilog vrednovanju učinaka prve faze NTC sustava učenja u predškolskom odgoju* (Rijeka)
2. Damir Marinić, Ida Marinić: *Izazovi odgoja i obrazovanja u globalnom društvu: integracijsko-procesni pristup* (Osijek)
3. Josip Miletić: *Preferencije učitelja razredne nastave pri odabiru udžbenika za nastavni predmet Hrvatski jezik* (Zadar)
4. Marko Mustapić, Benjamin Perasović: *Kultura sjećanja i komemoriranje: stavovi i iskustva mladih u Zagrebu* (Zagreb)

16:50 – 17:00 Stanka (Vijećnica Odjela za nastavničke studije u Gospiću)**17:00 – 18:30**

1. Mirjana Benjak, Marko Ljubešić: *Interkulturalnost zavičajne nastave* (Pula)
2. Anela Nikčević-Milković, Danijela Brđanin: *Samoregulacija učenja u obrazovnim područjima pisanja, čitanja i matematike* (Gospić)
3. Anela Serdar Pašalić: *Suvremene strategije učenja i poučavanja hrvatskoga jezika* (Gospić)
4. Draženko Tomić: *Odgojno-obrazovna paradigma u djelu Milana Polića - filozofska ostavština za budućnost* (Čakovec)
5. Julijana Zrno: *Promjene u obrazovanju strukovnih nastavnika* (Zagreb)

- **Komunikacijske kompetencije u školi i Jezični dodiri u kontekstu globalizacije** (dvorana 4)

Predsjedavajući: Vladimir Legac i Katica Balenović

14:00 – 15:20

1. Katica Balenović, Slađana Čuljat: *Fonološka i semantička analiza uporabe anglizama u svakodnevnoj komunikaciji* (Gospić)
2. Sonja Kovačević, Nevenka Maras: *Sokrat kao idealni odgojitelj* (Split)
3. Zdravka Krpina: *Hrvatski (materinski) jezik kao drugi jezik u Italiji* (Zagreb)
4. Krunoslav Mikulan, Vladimir Legac, Zsivkó Gorbánácz: *Razlike u percepciji čitanja književnoga teksta u prijevodu s engleskoga na hrvatski i mađarski jezik* (Čakovec, Baja)

15:20 – 15:35 Stanka (Vijećnica Odjela za nastavničke studije u Gospiću)**15:35 – 16:30**

1. Emilija Reljac Fajs, Ester Vidović: *Jezični osjećaj u nastavi hrvatskoga i engleskoga jezika* (Rijeka)
2. Jerca Vogel: *Refleksija o nekim didaktičnim načelima nastave prvog jezika* (Ljubljana)
3. Alenka Žbogar: *Razvijanje kompetencije čitanja u nastavi književnosti* (Ljubljana)

- **Uloga umjetnosti u odgoju i obrazovanju** (dvorana 2)

Predsjedavajuće: Katarina Rukavina i Ana Vivoda

14:00 – 15:15

1. Ivana Bakal: *Transfer znanja u radionicama primijenjene kostimografije na velikim opernim projektima zagrebačkog Sveučilišta. Kazališni projekt Orfej i Euridika* (Zagreb)
2. Tomislav Brajnović: *Formalno obrazovanje, neformalna umjetnost* (Rijeka)
3. Zdenka Đerđ: *Povijesno i umjetničko u lutkarskom igrokazu Jasena Boke* (Zagreb)
4. Ana Vivoda, Sanja Vrcić Mataija: *Likovna interpretacija književnoumjetničkih tekstova* (Gospić)

15:15 – 15:30 Stanka (Vijećnica Odjela za nastavničke studije u Gospiću)

15:30 – 16:55

1. Ida Loher, Martina Kosec, Jelena Bračun Filipović (Udruga OPA): *Likovna umjetnost kao polazište građanskog odgoja* (Zagreb)
2. Ethem Mandić: *Korelacija filma i romana u nastavi i njihova uloga u odgoju i obrazovanju (na primjeru romana i filma Harry Potter i kamen mudrosti)* (Cetinje)
3. Martina Munivarna: *Važnost uvođenja kulturalne edukacije u strukovna obrazovanja i osposobljavanja – primjeri dobre prakse* (Zagreb)
4. Dunja Pivac: *Izazovi suvremenog vizualno-likovnog odgoja i obrazovanja* (Split)
5. Kristina Repar: *Domoljublje u uglazbljenim pjesmama Augusta Harambašića* (Zagreb)

16:55 – 17:05 Stanka (Vijećnica Odjela za nastavničke studije u Gospiću)

17:05 – 18:30

1. Marijan Richter: *Nevino oko i imerzivnost: mit i metoda* (Gospić)
2. Kristina Riman, Danijela Šarkanj: *Dječji kriminalistički romani Pavla Pavličića* (Pula)
3. Aleksandra Rotar: *Utjecaj umjetnosti na poboljšanje odnosa u društvu* (Pula)
4. Katarina Rukavina: *Grad na drugi pogled* (Rijeka)
5. Maja Verdonik. Irena Briški: *Pripada li književna fantastika dječjoj književnosti?* (Rijeka)

- **Očuvanje kulturne i prirodne baštine** (dvorana 6)

Predsjedavajuće: Teodora Vigato i Anita Bušljeta Tonković

14:00 – 15:00

1. Doroti Brajnov Botić, Duško Violić: *Zaštita spomenika u nastavnom procesu predmeta Likovna umjetnost u srednjim školama* (Split)

2. Ivan Brlić, Anita Bušljeta Tonković, Nikola Šimunić: *Modernizacija školstva u Lici na prijelazu iz 19. u 20. stoljeće: djelovanje strukovnih i obrazovnih društava* (Gospić)
3. Darinka Kiš-Novak: *Prirodoslovna pismenost na primjeru potoka Bistreca sa pritocima u Međimurju* (Čakovec)

15:00 – 15:15 Stanka (Vijećnica Odjela za nastavničke studije u Gospiću)

15:15 – 16:15

1. Marijana Tomić, Marijana Majić-Mazul, Tatjana Aparac-Jelušić: *Mogućnosti izobrazbe studenata informacijskih znanosti u području očuvanja kulturne baštine* (Zadar)
2. Ivica Vigato: *Jezične, sadržajne i stilske osobitosti govora Ivana Oštarića povodom godišnjeg okupljanja bratima iz 1680. godine* (Zadar)
3. Teodora Vigato: *Poetski putovi hrvatskog lutkarstva* (Zadar)

2. ZNANSTVENI PRINOSI DRAGUTINA ROSANDIĆA

(dvorana 5)

Predsjedavajući: Marko Alerić i Vesna Grahovac-Pražić

14:00 – 15:20

1. Marko Alerić: *Dragutin Rosandić, utemeljitelj metodike hrvatskoga jezika i književnosti kao znanstvene i nastavne discipline* (Zagreb)
2. Marinko Lazzarich: *Emocionalno ozračje doživljajno-spoznajne nastave književnosti* (Rijeka)
3. Milorad Nikčević: *Doprinos Dragutina Rosandića razvoju i afirmaciji problemsko-stvaralačke nastave* (Osijek, Cetinje)
4. Martina Kolar Billege i Vesna Budinski: *Dragutin Rosandić – od početnoga čitanja i pisanja do kulture pisanja* (Zagreb)

15:20 – 15:35 Stanka

(Vijećnica Odjela za nastavničke studije u Gospiću)

15:35 – 16:55

1. Boža Krakar Vogel: *Promjene u teoriji i praksi nastave književnosti u samostalnoj Sloveniji* (Ljubljana)
2. Vesna Grahovac-Pražić: *Doprinosi Dragutina Rosandića hrvatskoj nastavi u inozemstvu* (Gospić)
3. Jasminka Brala-Mudrovčić: *Književno-kritički korpus Dragutina Rosandića* (Gospić)
4. Sanja Vrcić-Mataija: *Zavičajni književno-znanstveni interesi Dragutina Rosandića* (Gospić)

Programsko-organizacijski odbor:

Anela Nikčević-Milković, predsjednica; **Jasminka Brala-Mudrovčić**, zamjenica predsjednice; **Ana Vivoda**, tajnica; **Katica Balenović**, članica; Vesna Grahovac-Pražić, članica; Sanja Vrcić-Mataija, članica

KAZALO AUTORA**A**

Alerić, Marko 78
Aparac-Jelušić, Tatjana 74

B

Bakal, Ivana 47
Balenović, Katica 33
Balić, Ivana 11
Benjak, Mirjana 24
Bežen, Ante 6
Bičvić, Marijana 13
Bračun Filipović, Jelena 54
Brajnović, Tomislav 49
Brajnov Botić, Doroti 69
Brala-Mudrovčić, Jasminka 87
Brđanin, Danijela 26
Briški, Irena 68
Brlić, Ivan 71
Budinski, Vesna 82
Bušljeta Tonković, Anita 71
Butković, Josip 9

Č

Čirgić, Adnan 8
Čuljat, Slađana 33

D

Dujmović, Danko 14

Đ

Đerđ, Zdenka 50

G

Gorjánác, Zsivkó 39
Grahovac-Pražić, Vesna 86

H

Hadžić, Nermina 15

I

Ilić, Ljiljana 17

J

Jokić, Boris 5

K

Kiš-Novak, Darinka 73
Kolar Billege, Martina 82
Kosec, Martina 54
Kovačević, Sonja 35
Krakar Vogel, Boža 84
Krpina, Zdravka 37

L

Lazzarich, Marinko 79
Legac, Vladimir 39
Loher, Ida 54
Lončarić, Darko 18

LJ

Ljubešić, Marko 24

M

Majić-Mazul, Marijana 74
Mandić, Ethem 56
Maras, Nevenka 35
Marinić, Damir 20
Marinić, Ida 20
Mikulan, Krunoslav 39
Miletić, Josip 22
Munivarna, Martina 58
Mustapić, Marko 23

N

Nikčević, Milorad 80
Nikčević-Milković, Anela 26
Novak, Ana 18

P

Perasović, Benjamin 23
Pivac, Dunja 60

R

Reljac Fajs, Emilija 41
Repar, Kristina 61
Richter, Marijan 62
Riman, Kristina 63
Rotar, Aleksandra 64
Rukavina, Katarina 66

S

Serdar Pašalić, Anela 28
Sučić, Goran 11

Š

Šarkanj, Danijela 63
Šimunić, Nikola 71

T

Tomić, Draženko 29
Tomić, Marijana 74

V

Vidović, Ester 41
Vogel, Jerca 43
Verdonik, Maja 68
Vivoda, Ana 52
Vrcić-Mataija, Sanja 52, 88
Violić, Duško 69
Vigato, Ivica 76
Vigato, Teodora 77

Z

Zrno, Julijana 31

Ž

Žbogar, Alenka 45